

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és esütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál úri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésnek és közleménynek a pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (Kinevezések és Leigztatás; commentar gyanánt programunkhoz. Törvényhatóságok: Pozsony és Gömör közgyűlései; zalaegerszegi városi közgyűlés; Társulati élet: A Tiszaugy további fejlődésében Budapesti napló)

Külföld. (Ausztria, Amerika, Franciaország, Dánia, Oroszország, Törökország. Elegyhüek.)
Ertesítő; dunavizálás.

MAGYARORSZAG és ERDÉLY.

Ócs. s ap. kir. Főlsége az erdélyországi kir. táblánál megüresült ítélőmesterei tisztségek-re s. szentiványi Henter János valóságos ülnököt, és m. győri-monostori Kabos Dániel kormányzósági titoknokot érdemesíteni legkegy. méltóztatott.

A felső-bieberstolli bányászati k. szergondnokká Baitlrok János urvölgyi bányahivatali iktató és szerenklón érdemesítve; Sándi János kassai postaigazgatósi gyakornok pedig ugyanott járulnokká léptetett elő.

Az újan kinevezett kir. erdélyországi udv. főkanzellár b. Jósika Sámuel. hó 2kán tette le őfelsége kezébe hivatalbeli esküjét, mire közvetlenül agyanót es. kir. helyettes főudvarmester főkamrás gr. Dietrichstein szokásos díszelgésel a kir. udv. kanzelláriába vezette s ott ezen udv. hivatal összes személyzetének ünnepélyesen elnökül bemutatatta.

A kolozsvári kir. lyceum igazgatójának már szinte két év óta ürességekben levő helye betöltetett. Ócs. s ap. kir. Fels. ugyanis f. dec. 3án kelt legelső kir. végzése által károlyfejérvári csillagász-kanonok Keserű Mózes urat az épen oly díszs mint fontos hivatalra kegy. kinevezni méltóztatott.

Az erdélyi kormányzósák dec. 29én Greissing Vilmost fizetéses fogalmazó gyakornokká, s helyébe Bereczky Zsigmondot fizetéses irnokká nevezte ki. M. és J.

COMMENTAR GYANÁNT PROGRAMUNKHOZ.

Előttünk hever két pár nyilatkozat, egyik jobbról, másik balról. Lesz idő s alkalom részletesen szólni mindenikről, midőn egyik általánosságából a specialitások terére lép s a megoldás-szellemét is láttatja; másik törekvéseinek egész összességét kimutatandja. Azonban merülnek fel e nyilatványításokban már most is olyanok, miket e lapoknak programhoz hűtelenség volna egészen ignorálni.

E hivatásunk közben örömet nem szólnánk a Hetilap Adózzunk vezércikkéről, mely a k. el. t. n. e. p. e. újabb bővített kiadásának adhatna gazdag themát; nem szólnánk, ha egyes kebelisten fölriadásának kellene tartanunk. Így tekintve a dolgot, azok legfőbb barátságos ószinte tanács tárgyai lehetnének igen bizodalmas körben. Kinek ebben kedve telik, nem irigyeljük; mi csak őszintén sajnálkozunk, hogy annyi tehetség ezélellesesen így pazarollatik s igen világosan látjuk, hogy az illy lelkesedés árja — kerekert bizonyosan nem hájt; de a malmot sodorhatja el mindenestül. Azonban

Párt nevében mondatnak ott el dolgok, oly párt nevében, mely ezelőtt a haladást egyedül képviselte s mely ezentul is — ha rendbeszedi magát — a nemzet regenerationalis erejének javát rejti magában s mely Magyarhonban inkább, mint bárhol e világon, hivatalva van a polgári érdemkorszort fejére tűzni; mert seholy amyi önmegtartadás s minden érdektől mentjellelem nem kívántatik e párt szolgálatában, mint nálunk. —

Bizonyos elvkifejtésben illyeket olvastunk „Transigálni nem lehet, transigálni nem fogunk; egyedüli mód leszavazni.“ Így szól az egyik fél. Itt esítitgatásoknak, simítgatásoknak, alkudozásoknak helye nincs; le kell szavazni. Szól a másik fél az említett hetilapi cikkben. —

Kérdjük már most mindenjózan fojú embertől: mi lesz mind ebből? és kérdjük magát ama pártot: mi ebből szinte bizonyos leszavazatni? mi nem mondottok volna meg; de hisz a „Hetilap“ maga így állítja a táborát:

Egy felől állnak, kik értelemhiány miatt adózni nem akarnak. Továbbá:

Kik kapacitálva vannak, mint mi, de fizetni nem akarnak. Másfelől

Kik fizetni akarnak, de újultak a tu Viertelm a szereg el emberei. Sőt pártunknak

Negyede nem egészen akarja, mit mi akarunk.

Negyede nem egy akarja, mint mi akarjuk. Legyünk kis de határozott sereg! És mégis, szavazzuk le? tán határozottsággal és lelkesedéssel? e logikát resteljük. —

Azonban mi mit tehetünk, am lássák, kik par force a leszavaztatás dícsőségét keresik, mi nem óhatjuk meg; annyit állítunk, hogy mi sem a leszavaztatás s sem a leszavaztatás emberei nem vagyunk, mert ez, illy élesen fölállítva, mint azt két párt egymás irányában elmondá, vég analysisben nem egyéb, mint elnyomás és elnyomatlás, legtulzább szó alkotványos polgárszótárában.

Fejtessük kissé: e leszavazási törekvés mit rejti magában? —

Hogy az erősnek meghajol a gyöngé; ez némileg természetesnek látszik s bármint okoskodunk, a népjog sphaerájában maig is az erő dönti el a dolgot s uralkodik fényben és dícsőségben; s ha higgadtan meggondoljuk, tán inkább kibékülne kedélyünk, ha a physikai erő tulajnyának kellene meghajolnunk, mint pusztá számunk s emberfők esetlegesen tömöttebb csapatának; mert hisz ne esaljuk magunkat, kik ismerjük e többség elemeit a hazában, ismerjük a módot, mellyel hozzá juthatni, tudjuk jól, hogy pusztá rideg szám az emberfők az igaz s becses nekünk, mert jobbadán magyar, de mégis csak szám és semmi egyéb — melly előtt erő s értelem a semmiségbe sülyed. Mi tehát, ha az erőösszeg s pusztá rideg szám közt kellene választanunk, hogy sorsunkat döntse — tétova nélkül az elsőhöz szegődnénk s lennének mint apáink — kurucok. —

Van a többség elvének civilisált világban alkotványos polgárhoz illőbb értelme. T. i. midőn a civilisatio az ököljog fölbe a többség uralmát állítja, hogy ne lennének patkányok, mellyek egymást pusztítják, azt az értelmi súlynak adta át; mert egyedül a szellem az, mellynek meghajol önkénytelenül az ember s meghódolni nem pirul a civilisált polgár. —

Ez azon többség, melly a minoritás jogait tiszteli s a zsarnokság színetét és elnyomás átkait el tudja hártani a társadalmi élet köréből s melly tudja, hogy a leszavazás leghumanusabb értelemben is az alkotványos kénytelenség ultima ratiója, mit kiméletes bánás enyhíthet ki.

Hol a pártok kölcsönösen előre ezt kiáltják egymásnak: „nem alkuszunk, leszavazunk“ ott vége az értelem szabad mérközésének, vége a capacitatio lehetőségének; az értelmiség megadja magát a pusztá számunk s a többség, melly ebből kifejlük, mindig elnyomója a minoritásnak. — Ezért nem lehetünk mi soha baráti a nélkül letek sőt ellenetek s nem alkuszunk elvnek, mert ez törvényhozási téren a többség szájában: — mindig elnyomás; a minoritáséban: — mindig neveléses.

Fáj méltán minden higgadt fejű embernek, ha állapotaik forrásit utánnyomozva, kiviláglik: mennyire jellemzetes mai közéletünkben ama leszavazási törekvés, mi nem egyéb, mint a pusztá számtöbbség megszerzése minden áron; mennyire minden erőfeszítés, minden mozgás és munkásság azon utra tért, hogy a pusztá számtöbbség rideg uralmát emelje fel, mi, bárki mit mond — okvetlen s kikerülhetlenül az ököljogra vezet. — Ki e törekvést utolsó eleméig fejtegeti, azonnal látni fogja, hogy legtöbb hajaink e kuffból erednek; mert látni kénytelen, miké a pártok az értelmi csatlakozás megnyerése utáni nemes verseny helyett a leszavazási törekvésben a pusztá szám megszerzését tüztök ki földatuli; amannak eszköze: ész, ennek: bujtogatás és pénz. Innen a pártok alakulása sem történhetik normalis uton s az mindig submissio színetét viseli, mellynek alapja meggyőződés nem lehet; miből aztán önként következik a kölcsönös gyanúsítás, criminatiók és mind azon keserűség, gyűlölet, türelmetlenség s tisztelethiány, miközletünket oly sülyedésbe sodorta, minőben ma látjuk. Vizsgáljuk közelebbről:

Mult országgyűlés az ellenzéké volt. Így okoskodik egyik fél. Eredvénye semmi. Ez tény. Miért? kérdék magoktól; s felelének: mert az ellenzéknek többsége volt. S ehen felől fedezve a mély titok, melly nemzeti fölvirágzásunk édenét zárva tartja. Tehát — így szólának — el kell venni az ellenzék többségét, mellyel ügyetlenül a sikert compromittálta.

Valódi hazafinak, ki e szegény, szadzadokig hányatott hon fölvirágzásáért eped s e célt fölbe helyzi önmagának s pártjának, elvégre mindegy volna, bárki által, csak fölvirágozzék a haza, még pedig nemzetisége s alkotványa megmentésével, mi nélkül bizony nem volna nagy feladat. Ezért könnyen kibékül e gondolattal is: pártom leszál a többség emelvényéről s föllep reá az ellenfél; de hisz mi

nem mutathattunk eredvényt, rajta a sor, a létesítés sora. Lássuk tehát.

Ha a többség alkotványos létünk s civilisált korunkhoz illőkép kerestetik vala, nemes versenynak kellett volna támadni a pártok közt a nemzeti értelmiség csatlakozásáért; a korszerűségek olly practicus megoldásával kellett volna föllepni, melly akarva nem akarva az értelmi erőket egyesítse. És ha a többség megnyeréseért programot boesát ki ama fél, mellyben a nemzet valódi szükségait kellőleg felfogva s gyakorlati tapintattal megoldva mutatja fel a nemzet értelmiségének; ha felvilágosít vala bennünket a másik félnek impracticus fogásairól s egy élénk de nemes küzdelem támad, hol a pártok egymás törekvéseinek aberratióit, a létesíthetőség s életrevalóság criteriumait rostálják megkérlelhetlenül; ez lett volna alkotványos s civilisált pártokhoz méltó harez.

E helyett megkezdeték a csata egészen más nemben és fegyverekkel s ez elterjedt politikai irodalmunkban s közhelyeinken, sőt még a társas körökben is.

A journalistika mezején eleinte egyik párt önként nullificálta magát — pajtáságból s mert kedvezése visszavonult, elvoná ezért részvétét azoktól, kik becsületes szándékkal egy zászló alatt követői lettek. Mi csuda, ha ezek is azontul egyedi meggyőződéseiknek utait követék s azt azon párt nézete fölbe emelék, melly őket előbb elhagyá. Később, mert még is érezék, hogy párt közöny nélkül nem lehet, az iparlap kezdé a zászlót viselni s egyik oldalról a pártusák színhelye — mennyire teheté — a Hetilap lón. —

Másik oldalon a journalokban nem kevesebb keserűséggel találkoztunk; a „hetilap dorong“ melly ifj. Sz. Pban Toldiját veszette, rá talált a devalvatorban méltó küzdőtársára. Megnyilt a verseny egymás elleni criminatiókra, végtelen gyanúsításokra s mind azon keserűségek, mellyek jobb kedélyt távolítanak inkább, hogy sem megnyernek. Végre oda jutottunk, hogy egyik fél míg törekvéseit részletes kifejtésben csak most készül kidolgozni, kétségbe vonhatlan többségét már is kiküldtja s erejében bizva elmondja: nem alkuszunk, le kell szavazni, semmit a másik oldalról. —

A másik fél bevallva minoritását (Hetilap 103d. sz.) szinte kiáltja: „ne simitgassatok, ne esítitgassatok, ne alkudozzatok; le kell szavazni“ s még fenyegetőbb állásba teszi magát és szól, mintha milliók állnának háta mögött s az istenek intő fatum gyanánt nem mutattak volna példát nekünk épen tegnap a szomszédban.

E közben közhelyeinken nagyszerűleg üzetik az ország 52 megyéiben a leszavazás a voks árverletetik; a szavazat árucikké váll s mindig versenyét vevőkre talál s míg a nemzet szükségaitól megvonunk minden fillért, marokkal szórjuk a pénzt, mellyel nemzetünk erkölcsiségét könnyelműen vásároljuk meg a kárhoznak.

Szabad é ennek tovább így maradni?

Sótha a pártok egymás iránybani állását s társas viszonyainkat vizsgáljuk, ugy látjuk, hogy nálunk, minél több okunk volna értelmi tehetségünket kétségbe vonni, ezt még sem igen tesszük; e helyett mindig a szándékok támadjuk meg. Gyanúsítjuk nem a tehetséget, de a jellemet. Pedig mindenki el fogja hinni, ha utá gondol, hogy nálunk inkább a m a z hibázik, mint e m e z.

S aztán mikint alakulnak nálunk a pártok? lehet é független embernek meggyőződését követve biztosan csatlakozni? Mindenik párt submissiót követel, minden eltérést a vélemény legkissebb árnyéklátaiban apostasiának tekint s kezdi a dolgot — farkánál. Előbb többséget hajhász, aztán mondanja meg: mire; mert hisz a programok ezután fognak részletesen kidolgoztatni. Csuda é aztán, ha egyik fél sem hiszi, hogy a tábor meggyőződés mozgatja, hanem egy felől önös érdeket, másfelől a hazafiság nimbusza, taps és éljen. S míg így submissio színetét viseli a pártok alakulása, várhatni é kölcsönös tiszteletet a vélemény iránt, mellyet valódi benső meggyőződéstől megtagadni nem lehet. —

Éshogy vagyunk a kormány irányában? „Az ellenzék jelszava az látszik lenni: minden a kormány ellen, semmit a kormány mellett“ így szól az egyik fél. Ujabb időben isko la keletkezett, mellynek jelszava „minden a kor-

m a n y á l t a l e z t m o n d j a m á s i k . H a e z i g y v o l n a , l e h e t é m e g g y ö z ö d é s i l l y n y i l v á n y í t á s o k a l a p j a ? B e v á r t u k é a z i d ő t , m i d ő n b i z t o s , m e g g y ö z ö d é s ű n k b ő l m e r i t e t t v é l e m é n y t m o n d h a t u n k ? H a m i n d i g e l l e n e , v a g y m i n d i g m e l l e t t e v a g y u n k , h i h e t i é v a l a k i , h o g y m e g g y ö z ö d é s ű n k e t k ö v e t j ű k , e z v a g y m i n d e n j ó a k a r a t h i á n y á t , v a g y i n f a l l i b i l i t á s t f ő l t e l e z n e , m i i n p r i n c i p i o a b s u r d u m .

Független hazafi ezért nem mond semmit előre, de bevárja az időt, midőn meggyőződéssel lehet és kell határozottan szólni a törekvések felől s akkor hihetőleg fog találni olyakat fölülről és alulról, jobbról és balról, miben kezet fogni kötelességének isméréndi; másokat, hol meggyőződése eltérő utra vezet. Ezért jelszava sem kormány ellen, sem mellett, míg nem tudja: miben? sem ellenzék, sem conservatív, míg nem látja: mit kell ellenezni vagy conserválni. S őt, hol magának kell kilépni a positívitas terére, versenyezni fog — nem a számtöbbség minden ároni megnyeréseért, de vivni szellemi fegyverekkel a nemzeti értelmiség csatlakozásáért. X.

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

POZSONYMEGYEI KÖZGYÜLÉS.Évnyegyedes közgyűlésünket főispáni helytartó ó m g a d e c e m b . 9 k é n a z o n ö r ö m h i r r e l n y i t v á n m e g , h o g y a f e n s . f ő h e r e z e g h ó n t i z s e l t n á d o r u n k e g é s z s é g i á l l a p o t a m á r a m n y i r a h e l y r e á l l t , m i n é l f o g v a a z o n m e r l y a g g o d a l o m , m e l l y e d d i g m i n d e n j o b b h o n f i k e b l é t s z o r o n g a t á , ö r ö m é r z é s r e f o r d u l h a t , m i a r r . e l ő t t a n n á l ö r v e n d e t e s b v a l a , s e h i v a t a l o s t u d ó s í t á s m i a t t e g y h a n g u l a g n y i l v á n y í t o t t ö r ö m ű k e t n e m e s a k j e g y z ő k ö n y v i l e g , h a n e m ó f e n s é g é h e z i n t é z e n d ő f e l í r á s á t t a l i s t a n u s i t a t n i r e n d e l t é k . G r . P á l f f y I s t v á n n a k t i z s t b . j e g y z ő v é l e t t k i n e v e z t e t é s e u t á n , g r . P . J . f e l s z ó l í t á a R k r é s z v é t é t e g y t á r g y í r á n t , m e l l y , m i n t m o n d á , m i v e l a z e g é s z o r s z á g f i g y e l m é t v o n j a m a g á r a , m e g k í v á n n á , h o g y , n o h a e z e n g y ű l é s f ő l e g a z e g y é v i j e g y z ő k ö n y e k r e c a p i t u l a t i ó j a v é g e t t t ű z e t e t t k i , m i n d e n e k e l ő t t t á r g y a l t a t n é k ; e n n é l f o g v a s z ó l ó e l ő t e r j e s z t é p a n a s z k é p , m i s z e r i n t M o s o n y m e g y e R d e i m e l l ő z t é v e l a z o r s z á g b a n n é m e t v á m h i v a t a l á l l í t t a t o t t f e l , h i v a t k o z á s t ö r t é n v é n e z e n r e n d e l k e z é s v é d o k a u l n e m t ö r v é n y r e , h a n e m P o z s o n y m e g y e r e , m e l l y n e k k e b l é b e n D - y é s D é v é n y - U j f a l u b a n s z i n t e n é m e t v á m h i v a t a l o k l é t e z n e k , m i n t h a a b b ó l , m i P o z s o n y m e g y e R d e i p u s z t a e l n é z é s é b ő l f e n á l l , é r v é n y e s k ö v e t k e z t e t é s t v o n n i l e h e t n e s a t . I l l y é r t e l e m b e n n y i l a t k o z v á n i n d í t v á n y k é p a z o n k i v á n a t á t f e j e z é k i , h o g y n s M o s o n y v g y e e l j á r á s a h e l y e s l e n d ő l e v é n , a z o r s z á g h a t á r j o g a i n a k m e g s é r t é s e a l e g k ö z e l e b b o r s z á g g y ű l é s r e s é r e l m ű t t t e r j e s z t e t n é k f ő l a z o n u t a s í t á s m e l l e t t , m i s z e r i n t a z o r s z á g b a n b á r h o l l é t e z ő n é m e t v á m h i v a t a l o k s z ű n t e s e n e k m e g . M i p e d i g a D é v é n y é s D é v é n y - U j f a l u b a n h i v a t a l k o d ő v á m o s o k a t i l l e t i , e z e k r e n é z v e s z ó l ó i n d í t v á n y o z á , h o g y a h o z z á j o k s z o l g a b í r ő á l t a l i n t é z e n d ő i n t é s e l ő r e b o c s á t á s a m e l l e t t , a n m . k . h e l y t a r t ő t a n á c s P o z s o n y m e g y e r é s z é r ő l e z e n v á m h i v a t a l o k e l m o z d í t t a t á s a n a k k i e s z k ö z l é s e v é g e t t k e r e s t e t n é k m e g . E z i n d í t v á n y f o l y t á b a n a j e l e n e v ő e g y h á z i f é r f i a k l e g e l ő s z ő r i s l ő p v é n a z e s z m e c s e r e k ű z d t e r é r e , a l k a l m u n k v o l t h a l l a n i é p ű l e t e s b e s z é d e k e t e t h e m a f e l e t t : „ k o r m á n y í r á n t i b i z a l o m n é k ű l n i n e s h a l a d á s ; ” a z u t á n g r . M . K . f o l y a m o d á s a , m e l l y b e n p a n a s z k o d í k , h o g y a l a e 9 u s e l l e n é r e D é v é n y - U j f a l u b a n m a g y a r f ő l d ő n k u t a t á s a l á v e t t e t t , o l v a s t a t v á n f e l a t u l s ó o l d a l i a k k e z d é k f e j t e g e t n i a f e n f o r g ó t á r g y a t , m o n d v á n , h o g y h a a k o r m á n y l é p é s e i m i n d e n p i l l a n a t b a n m e g a k a s z t a t n a k a z e l l e n z é k r é s z é r ő l , e z e g é s z e n t é v e s z t i h i v a t á s á t , m e r t i g y a h a l a d á s l e h e t e t l e n ; a k o r m á n y í r á n t i b i z a l m a t l a n s á g i s e s a k a z u j a b b k o r é s u j a b b t a n o k s z ű l e m é n y e . M i d ő n 1715: 91 i k e z i k a l k o t t a t o t t , v a j n i n a g y o b b v o l t a n e m z e t b i z o d a l m a k o r m á n y á h o z , m e r t a g g o d a l o m n é k ű l e n g e d é a z t m e g , h o g y m a g y a r h a r m i n c z a d o k n é m e t h e l y e k r e t é t e s e n e k , u g y m i d ő n D é v é n y b e n é s D é v é n y - U j f a l u b a n a v á m h á z a k f e l á l l í t t a t a k , s e n k i n e k s e m j u t o t t e s z é b e a k o r m á n y e z é l a t á t g y a n u s i t a n i s k i k i m e g v o l t e l é g e d v e e z e n e s a k a z u t a z ó k k é n y e l m é r e s z o l g á l ó i n t é z k e d é s s e l ; n e m l á t v á n e b b e n s z a b a d s á g s é r t é s t ; e l l e n b e n M o s o n y m e g y é n e k m o s t a n i k ö v e t e l é s é r e t e l j e s e n f ő l l i k a t „ s u m m u m i n s u m m a i n i a s t i t i a ” s p e d i g a n n á l i n k á b b , m i n t h o g y a v á m h á z í r á n t , m i n t h a l l i k , u g y i s t ö r t é n t e k e g y e z k e d é s e k a v a s u t t á r s a s á g g a l . D e m á s s z e m p o n t b ő l t e k n t v é n a d o l g o t , a k o r m á n y i n t é z k e d é s e M o s o n y b a n m a g y a r o r s z á g i é s a u s z t r i a i v á m h i v a t a l o k r a n é z v e t ö r v é n y b e n g y ö k e r e z ő k ö l e s ő n ö s s é g e l v é n a l a p u l . A z 1715: 91 . e z i k k i b e n v i l á g o s a n i s m é r t e t e t t e l a h a r m i n c z a d i é s v á m h i v a t a l o k r a n é z v e a v i s z o n o s s á g e l v e , m i k i ű l l ö n ö s e n e z e n e z i k k 62 . é s 64 . § a á l t a l k é t s é g t e l e n n é v á l i k . A k ö l e s ő n ö s s é g e l v é n a l a p s z i k a z 1729: 11 . t . c z . r e n d e l e t é b ő l k i d o l g o z o t t v á m r e n d s z e r , m e l l y n e k 6 f e j e z e t e 15 . § a n á l f o g v a m o s t i s l é t e z n e k M . o r s z á g b a n n é m e t v á m h i v a t a l o k , j e l e s ű l p o z s o n y m e g y e i D é v é n y b e n é s D é v é n y - U j f a l u b a n , m e l l y k m i n d e n n e h e z t e l é s é s e l l e n m o n d á s n é k ű l á l l í t t a t t a k f e l 1776 . é s 1805 . é v e k b . E z e k e n k í v ű l p e d i g M o r v a , S z i l é z i a é s H a l i c s o r s z á g s z é l é n e g é s z M á r m a r o s m e g y é g s z á m o s i l l y h i

vatal létezik, mely nézeteknél fogva az egész fenforgó ügy most annál inkább volna mellőzendő, mivel az indítvány nem valami Mosonymegye részéről hivatalos közlemény alapján, hanem csak hírlapok és híresztelések nyomán tétetvén, hivatalos vitakozások tárgya, ugyszólván, nem is lehetne, 'sat.

Ezek ellen felhozott: mikép az ellenzék, melynek ma egyenesen hadat üzennek, bármiként nyilatkozzék is, a kormány gyanúsításáról vádoljatik, ámbar ennek eljárása félremagyarázhatlan; egyébiránt a kormány iránti bizalmatlanság okát mélyebben keresi; alkotmányos nemzetnek csak egy felülről független, alulról pedig felelősséggel lekötött kormány iránt lehet igazi bizodalma 'sat. A conservatívek törvényeket említenek a mosonyi esemény igazolására, de helytelenül, mert az 1715: 91. t. c. z. csupán harminczadokról szól. A vámhivataloknak az ország határain belüli felállításába soha nem egyezett a nemzet, az ország szélein létező vámhivatalok pedig csak a Rk elmozdításának köszönik fönállásukat, ilyenekre pedig, például Dévény és Dévény-Ujfalura hivatkozni egyoldalság, miután a nemzet jogaira nézve praescriptiónak helye nincsen. Mosony megye meg sem kérdeztetvén, az illető törvényhatóság mellőztével a történt eljárás által nemcsak Mosony megye, hanem, a territorialis jogra nézve, az egész nemzet szenved sérelmet. Azon nézet, hogy csak közhír után indul az ellenzék, vissza nem tarthat, miután illy országos érdekű tárgyakban a publica notorietas is figyelembe veendő 'st. illyes volt az ellenzék indokolása. A pezsgó s izzó viták számos episodra ágazva és személyeskedésekkel jól felpaprikázva oda központosíták a nézeteket, miszerint a mosonyi esemény, természetesen, ha eziránt felszólítva lennénk, az országos sérelmek közé jegyezettve az országgyűlésre terjesztessék, a dévényi és Dévényujfalusi német vámhivatalok milly joggal felállítására iránt pedig a — levél-törtéltől kéressék szükséges felvilágosítás, — 's ez volt dél-utáni 3 óraker az elnökség által kimondott végzés.

Másnap elnök ó m g a j e l e n t v é n , h o g y b i z o n y o s s z o l g a b í r ő e l l e n p a n a s z t é t e t t ' s a p a n a s z o s t á r g y r ö g t ö n i m e g v i z s g á l á s a r e n d e l t e t t e l . — A t e g n a p i j e g y z ő k ö n y v h i t e l e s í t é s e u t á n g r . P . J . t e g n a p i i n d í t v á n y á n a k , m i n t m o n d á , m á s o d i k r é s z é t k i v á n v á n a k ö z i g a z g a t á s i d o l g o k t á r g y a l á s a e l ő t t f e l v é t e t n i , a R k m e g e g y e z t é v e l e l ő t e r j e s z t é : m i k é p k ö z t u d o m á s u d o l g , h o g y P e s t e n é s m á s v á r o s o k b a d o h á n y - t r a f i k á k á l l í t t a t t a k f e l , m e l l y k a s z i v a r o k o l e s o b b s á g á t e s z k ö z l e n d ő k , a d o h á n y i p a r e l n y o m a t á s á t v o n a n d j á k m a g u k u t á n , a z é r t e z e n i n t é z k e d é s a n n á l n a g y o b b a g g o d a l m a t g e r j e s z t , m i n é l b i z o n y o s a b b n a k l á t s z i k , h o g y a d o h á n y - t r a f i k á k f e l á l l í t t a s a a M a g y a r o r s z á g b a b e h o z a t n i e z é l z o t t d o h á n y e g y e d á r u s á g e l ő p o s t á i , m i n é l f o g v a s z ó l ó g r . e g y a m . k . h e l y t a r t ő t a n á c s o z i n t é z e n d ő f e l í r á s t i n d í t v á n y o z o t t , m e l l y b e n a t á m a d t a g g o d a l o m k i j e l e n t é s e m e l l e t t e z e n m . f ő h e l y a p á r t o l t a t a n d ő h o n i i p a r é r d e k e b e n a d o h á n y - t r a f i k á k m e g s z ű n t e t é s e v é g e t t f ő l k é r e n d ő v o l n a .

Ez indítvány már végzésre volt alakulandó, midőn a conservatívek ellene szót emelvén, a vitakozást specialitásokra vivék. A dohány-trafficák, ugy mondanak mint azok most vannak behozva, aggodalomra okot nem szolgáltatnak, sőt az így megindítandó élénkebb versenyzésből a köziparra csak üdvös következesek háramolhatnak, egyébiránt látják, hogy azon országokban virágozik a műipari munkásság legszebben, hol a kormány is e térre lép, mint Angol- és Franciaországban, mellyek példáját követni kormányunk nemcsak status-gazdászati hanem jogi szempontból is felhivatva vagyon, a mennyiben magánybirtokos jogával élve, valamint kamrai uradalmaiban dohányt szabadon termeszthet, ugy el is adhat, sőt különben is többféle gyárjai lévén a dohánygyártással is szabadon mozdíthatja elő ennek keletét. Azon jog, miszerint a kormány jövedelmét törvényesen szaporíthatja, a nemzetől van reá átruházva, minélfogva a kormány gyártványit szintugy adhatja el, mint bárki más, azért mostani körülmények közt, valamint még nincs idején aggodalmat kifejezni, ugy helytelen volna a pusztá hírt és ephemer előadások alapján a helyt. tanácshoz felírást intézni 'sat. Egy érdemes táblabíró engesztelőleg megjegyzi, hogy a trafficák, a mint most állnak, aggodalmat nem szülhetnek, miután nem lehet a kormányról olyast feltenni, miszerint a monopol behozatalával a honi gyárosokat károsítani szándékoznék; jogi szempontból tekintve pedig a kormánynak nem engedhetünk k e v e s e b b s z a b a d s á g o t b o l n y i l t a t á s r a , m i n t e g y e s e m b e r n e k ; m e g l e h e t , h o g y a t r a f i k á k m o n o p o l i u m r a e z é l o z h a t n a k , d e k é p t e l e n s é g v o l n a o l l y a s r ó l e m l i t é s t t e n n i a f e l í r á s b a n , a m i m é g e s a k g y a n u v a g y s e j t e l e m ; a z é r t a f e l í r á s e s a k f e l t é t e l e s e n , a z o n m a g y a r á z a t t a l , h o g y a m e n n y i b e n a t r a f i k á k k á r o s k ö v e t k e z v é n y ű e k l e h e t n é n e k , s z e r k e z t e s s é k m o s t a b á j m e g s z ű n t e t é s é r e ; d e a z o n e s e t r e , h a h o g y o r s z á g g y ű l é s e n a m o n o p o l i u m b e h o z a t a l a e z é l o z t a t n é k , a k ö v e t e k e n n e k

meggátlására szükséges utasítással volnának ellátandók. Ezekre viszonzottat: „Angol és Franciaországra általában történi hivatkozás, minthogy azon országok kormányai távol a nép iparos keresetét esökkenteni akarástól csak oly gyárakat állítanak fel, mellyek a nép közt nem léteznek; ellenben midőn a népben is meghonosulnak a kormány által életbeléptetett gyárak, ha ilyenkor a kormány saját gyártványit szaporítja, egészen rendén van. Azon okoskodások sem állnak, miszerint a kormány szabadon adhatja el gyártványit, mert Magyarországban a kormány még gyárt nem alapított, 's a trafficákban csak haimburgi gyártványok adatnak el, mellyekérti nyereség hazánkól az ausztriai gyár pénztárába folyva, mi nem volna egyéb, mint indirect adózás, melly különben is a fenyegető egyedáruság által czélba vétetik. Ámde „rölkünk nélkülünk“ rendelkeznek a kormány — hahogy új adófajt igyekeznek országgyűlés mellőzésével behozni; azért most szükség ez ellen ovásunkat kijelenteni, mert ha egyszer a kormány a monopolbirtokába tetteg behelyezkedik, azt nehéz leendő egyedárusági jogtól intra dominium megfosztani; ellenben látván azt hogy a thatóságok már előleg ellennyilatkoznak, elálland illy előterjesztvénytől az országgyűlésen. Szava van a nemzetnek a kamrai javak mikénti kezeltetéséhez is, a mennyiben ezen jog az összes nemzet kifolyása. Hogy pedig a monopoliumra törekvés nem pusztá képzelgés, tanúsítja a conservatívek tanácskozványának azon megállapodása, miszerint a dohány-monopolium az országgyűlésen előfordulandván az pártoltatni határozottat: minélfogva az ellenzék részéről már előleg tanácsos lenne antimonopolium-utasítást jövő országgyűlésre megállapítani. De a fenforgó kérdés sem eshetik csupán magány-birtokjogi szempont alá, mert a kormány, tetemes kiadásai miatt, az ipar mezején magányosakkal nyereséymesen alig vagy nem is versenyezhetvén, kiűnik, hogy ez áldozat az eléretni remélt egyedáruság miatt történi; de jogi szempontból indulván, akár tekintessék a monopolium, akár nem, a dohány-trafficák felállítására minden esetre sérelmes, miután a kormány jövedelmei kulforrásait, noha ezek Ulászló VII: 3. cikkében meghatározatvák, törekszik szaporítani 'sat. Különben mi czél lehetne a trafficák behozatalánál? Olesőbbaságot eszközölni? de miért kezdetik ez luxus-cikkkel, bár szivarboltok helyett inkább lisztboltok nyitattának, mellyek az első rendű kellékekben olesőbbaságot idéznének elő. Vagy az indirect adó létesítésére van czélzás? Igy remélhetni ugyan, hogy az adó kérdése a kormány részéről ellenzésre nem találand, de a nemzet csak felelősség mellett fogván az adóhoz járulni, egy befolyása nélkül behozandó új adófajha nem egyezhetik. Ha a statusadóságok lerovására van által czélzás, miért nem vettetik a dohányra nagyobb vám? Tekintve pedig a dolgot magánykereskedői szempontból, a kormánynak szóló szerint nincs több joga, mint egyes nemes embernek 's így nincs joga egy helyütt tizenhárom trafficát felállítani, 'stb.

Illy értelemben nyilatkozván a többség, végzésekép P. J. indítványa fogadtatott el. — A kettős indítvány így o-hajtott réybe vitorlázván, megkezdett az egy évi jegyzőkönyvek recapitulatiója 's a seontro nagy munkája a gyűlés harmadik napján. Innen csak néhány közérdekű tárgyat emelendünk ki. (Folyt. köv.)

GÖMÖRMEGYEI ÉVNYEGYEDES KÖZGYÜLÉS. Nov. hó 30kán kezdett 's dec. hó 10dik napjáig tartott közgyűlésünket köziszteletet érdemlő főispáni helyettesünk vezérelé; mondhatni oly közgyűlése volt ez Gömörnek, melylyet akár a rdek 's tisztikar ernyedetlen munkásságukat, akár közigazgatási tekintetben keletkezett határozatokat, akár végre a közel ezer számú tárgyakat, mellyek végzésre jutottak, tekintve, eredménydusnak vallhatni.

Elnöki üdvölet után, kedvelt első alispánunk kelve székéből fel, mindenek szeméi reá valának függesztve, mert tudtuk, hogy a megye jelen állapotáról értesülendünk 's olyakat fogunk hallani, mellyek fölött aggályunk valósulása miatt elbusul minden jobb kebel. Feszült várakozás közepett emelt szót a lelkes férfi, legnemesb jellemvonásit tükröző arczán hízányzott a kedves vidámság, mit a rr. illy alkalomkor annyiszor a megye jó állapota előjósoltának csalódás nélkül tekintének 's felvonult egy néma fájdalom, mintegy előtűntetve, hogy miket mondani fog, embertársai jólétükért buzgó szívének fáj. Illy lelki állapotban kezdé bus érzelmektől rezgő szavait, mindenek előtt az adózó néposztály jelen sorsára híván fel a rr. figyelmét, elsorolá az inség előjeleit kimutatván a termények mennyiségét, mit a nép katonaság-tartásra 's megyei kívánatra szolgáltatni köteles 's a múlt év, és jelen közt egyenvonalta huzván, az inséget mult évinél most fenyegetőbbnek állítá, mert ha eddig piacziнок tápszerek és termények mutatkoznak is, drágaságuk miatt adozóink azok megszerzésére tehetetlenek, illy helyzetben mit várhatni a jövedőtől? Előadá tovább, hogy a megye némelly részeiben szerfölött elterjedt a szesz italok erkölcs és erőrontó használása,

mi a' szükségét még inkább növeli, véleményét javaslatkép oda jelentvén ki, hogy a' földesurak és minden tehetősb segedelemadásra szólíttatnának, egyszersmind illy esetekben másszor hozott végzésünk megújítása mellett valamely módok munkáltatnának ki, melyek a' növekedő inség születe közaggály megszüntetésére vezethetnének. Elmondá, hogy a' közbátorlét nem kielégítő, gyilkosságok, rablások, gyújtogatások napi renden vannak, nem javasolhatja még is a' rögtön ítélő bíróságok felállítását, mely tapasztalás szerint ohajtott sikert nem terem, hanem azt, hogy a' gonosztevők üldöztetése nem egyedül a' esendbiztosoknak, de a' szolgabírnak is kötelességül tétessék. A' közegészség megnyugtató, azonban a' szenvedő raboknak, az élelmőkre rendelt napidíjak elégtelenségéből származó nyomorult állapotok rögtön intézkedést kíván. A' tisztviselők kötelességeiknek lehetőségig megfelelték, az utak helyrehozásánál s' újak építésénél más évekhez aránylag előlépés történt. Ezekbe foglalván főleg, első alispánunk itt ott adatokkai is kísért szokásos jelentését, a'rk figyelmét leginkább a' közinséggel fenyegető szükség növekedése foglalja el, nagyobb veszély kifejlését jökori intézkedésekkel megelőzni kívánván az első alispáni javaslat nyomán bizottság nevezetett, mely a' természetvényí öszszeírások megvizsgálása mellett, azokból is kitudandó szükség, s' élelmi szerek hiányainak miképp fődözhetőe módjáról s' eszközeiről véleményes jelentést még jelen gyűlése mutasson be. — A' rabok állapotára vonatkozó alispáni jelentés folytában elhatározott: hogy élelmeztetésök jelen körülményekben öszsiesztendő napi díjaikból közös konyhán a' várnagy és őrmester által eszközöltessék, kik ellátatásuk körül pontosan felügyelni lesznek kötelesek. A' közbátorlét megrendített állapotának visszaállítása a' szolgabírói hivatalnak is, mint melly annak fentartása fölött öröködni s' pontos és alkalomszerű intézkedésekkel azt biztosítani köteles, figyelmzettőleg hagyatt meg.

A' kisgyűlési jegyzőkönyvek hitelesítésékkor vezér szónok táblabíránk Sz. K. szót emelvén, előterjeszté: hogy a' nm. m. k. h. tanács körleveleiben gyakran olly pontok foglaltatnak, melyek a' hont mint alkotmányos országot érdeklik s' m e l l y e k b e n és nem ritkán municipalis szerkezetünkbe ütköző intézkedések is foglaltatnak, nehogy az illyeseknek kisgyűlésekbeni futólagos olvastatásuk után következő hallgatásból késő bánatot ébresztő káros következtetések származzanak, indítványozá, hogy jövőre minden olly körlevél, melly kisgyűlésekben már felolvasottat, köv. közgyűlésen is egész terjedelmében olvassassék föl s' a' kisgyűlésekben csupán a' szoros értelemben vett köröztetést igénylők iránt hozassék határozat, mi alispánainknak figyelmzettől helyesnek ismértvén, szoros alkalmazkodásul határozattat el.

Olvastatván a' kisgyűlési jegyzőkönyv azon pontjai, mellyekben Szepes és Torna szomszéd megyék barátságos felszólításukra, az elsőnek főispán-iglatási, utóbbinak pedig tisztújítási közgyűléseire küldöttségek nevezettek, egy érdemes ősz táblabíránk M. Lemelt szót's olly eseményeket sorolt elő, mellyek Torna megyét barátságatlan modora s' küldöttein születésük rangjának a' szelidebb felvilágosodás és az 1844: 5dik törvényben alapuló igazságos elv megsértése történt vizsgálatása vádjával terhelik. Ugyan is Torna megye szavazattöbbséggel alkotott határozatánál fogva hívá meg a' szomszéd megyéket mult octoberben tartott tisztújítási közgyűlésére — szavazattal bírándó küldöttek általi barátságos részvételre. A' felszólító levél kisgyűlésben olvastatván fel több egyedből, azok közt 3 honoratior táblabíránk is a' bizottsághoz nevezetvén alakult bizottság küldetett emiltet megye polgári ünnepére, a' küldöttség megjelent rendeltetési helyén s' midőn szavazásra kéretett, tisztess rendű küldöttein a' szavazatszedő bizottság némelly tagjai által, „ez nem nemes, nem kaphat s' z a v a z a t o t k i t ö r é s s e l fogadtatván, tőlök, nagyobb tekintélyek működése mellett a' szavazás csakugyan meg lön tagadva, illy módon tehát e' két megye között létezett barátságos kapcsolat megszagattatott s' megyénk közönsége küldöttein megsértetett; annál fogva, hogy minden illetén küldöttségi eljárás sikeréről a' megyének kellő tudomása legyen, javaslatba hozá, hogy minden küldendő bizottság kiküldetésében eljárásáról körülményes jelentést tegyen, melly a' Szepes és Torna megyékben volt küldöttségek által is teljesítették. Ez indítvány általános pártoltatást nyert s' a' megye méltóságának illy módon történt megsértetéséből felzajlott keserű, érzelmek kemény roszszalásban történnek ki, mivel tehát illy sérelem irányában minden hatóságnak felszólalni kötelessége, hogy erről tiszta tudomásunk lehessen, szóló a' választványt, jelentésének a' választás történetes rajzára és kellő kiterjesztésre utasítottat kívánta, mi ellenetés nélkül helyeseltvén, az indítvány szerint végzésbe is ment, mi a' küldöttség jelentéséből hallani fogunk, megirandjuk. Még néhány kancelláriai s' helytartó-tanácsi leirat olvastat-

ván, az első napi gyűlést élők főispánhelyettesünk délelő 3 1/2 órakor elosztatá.

Másnap jegyzőkönyv-hitelesítés után a' helytartótanács intézvényeinek olvasásával kezdett foglalkodni közgyűlésünk, mellyek csupán igazgatási tárgyakat foglalván magukban, csak hámar jegyzői tollra kerültek. Ekkor a' dohányügy hozatott szónegyere, mellyben legközelebb a' kormány által aggasztó lépések történtek. E' nevezetes tárgyat lelkes Sz. K. penditette meg, elmondván a' hazai's csak most fejledező iparunkat szerinte veszéllyel fenyegető intézkedést, miszerint külföldi szivarok és burnót-árulásra Budapesten több raktár, az ország több helyein pedig, azok közt Temesvárott nagyszerű szivargyárok állítottak fel, hogy így ezen intézkedésből mindinkább erősülő gyárunk romlása s' más részről dohány-egyedáruság a' nemzet ez iparága esonkítására mulhatlanul következé. Szólo terjedelmesen mutogatá az említett intézkedés káros oldalait s' a' czélatot s' nem volt a' teremben egy is, ki tagadta volna állítása igazságát. Javasla tehát a' helytartó-tanácsnak az iránti megkérését, hogy a' kormányt, dohánytermesztési és gyártási iparunkat megdöntéssel fenyegető, kereskedésünk életere bénítására indult, intézkedésétől elállásra közbenjárása által reá birni buzogjon. Szónok beszédét feszült figyelem s' hangos zajban nyilatkozott helyeslés kísérvén indítványa minden ellenszólás nélkül általánoson pártoltatott, még ketten szólak, az indítványt pártolva s' a' közfelkiáltásban nyilatkozott végzést elnöklött főispán-helyettesünk az indítvány szellemében kimondá: hogy Gömör rendei a' helytartó-tanácshoz felírat intéz- nek, azt megkérendők, hogy a' kormányt iparunkat tönkre tétellel fenyegető, de alkotványos és jogi szempontból is sérelmes amaz intézkedése megszüntetésére birni erőlyes föllépése s' közbenjárása által méltóztassék.

A' törvényhatósági k ö r l e v e l e k közül Vas- megyének a' német bevándorlók akadályoztatására szólító levele nálunk rokonszenvre talált s' nemzetiségünket veszélyeztető olly csapatok beszállítása ellen felirtunk. Krasznamegyének a' visszacsatlási törvény foganatbavétele eszközésére felhívó levele, miután e' tárgyban tett több rendbeli feliratnak sikernélkül maradtak, a' törvény nem teljesítésből eredő sérelemre figyelmzettvén bennünket, e' sérelem orvosoltatása régibb határozatunk szerint országgyűlésen szorgalmaztatni fog. — Pozsonynak Erdély visszakapcsolatására iránti levelét pártoltuk, s' hogy az idők viharai által hazánktól elszakított testvérhon velünk egyesítették, ohajtuk s' Erdély jelen országgyűléstől az előmunkákat szívesen várnók. — Pestmegye barátságos levele, mellyben országunk nádora félszázados ünnepélye előrajzának kidolgozása végett öszseregült küldöttség jegyzőkönyvének hiteles mását megküldi s' e' megyét az emlékpénzek veretéséhez kívántató költségek együttviselése iránti számdoka kijelentésére szólítja fel, köszönettel fogadtatott, válaszul megíratni határozatván: hogy megyénk a' költség-födözéshez készséggel járuland, megkértevén egyszersmind, hogy közönségünk részére, egy arany, ezüst és bronz emlékpénzt küldeni szíveskedjék, meghatározott áruknak nemesi pénztárunkból átküldésére első alispánunkat bizván meg. — Országbíró ő n m g a levele, melly mellett néhai Horvát István könyvtára kézíratai s' oklevélgyűjteményének jegyzékét nádor ő fenségéhez intézett kérelmünk folytában megküldi, szükséges átnézés tekintetéből országgyűlési tárgyakkal foglalkozó állandó választványhoz utasítottat. — A' védegyesületnek iparműkiállítás sikerét tudató jelentése szívesen fogadtatott, azon felszólítására pedig, hogy megyénk közönségeire kívántató kelméket hazai készítményekből szereznők meg, melly az egyesület raktárából száztól 8 lejtéssel jutányosabban szolgáltatják, miután mi megyénk illynemű szükségét több évtized óta a' gácsi gyár hazai készítményeiből fedezzük, most adófizetőink pénztárával lehetőleg gazdálkodni kívánva, a' szükséges kelméket ott szerzendjük meg, hol legutányosabb árért kaphatjuk. Olvastattak a' zaj-ugróci és kassai nöegyleti gyárak hason értelmű leveleik, mellyekre általában olly értelmű határozatot hoztunk: miképp házi pénztárnokunk a' megyei szolgák ruházatukra kívántató posztót azon gyárból fogja megrendelni, honnan azt ugyanolly minőségben legutányosabban vehetendi. —

Közgyűlés 4dik napján a' közönség fődözésére s' inség-elhárításra vezethető módok és eszközök iránti véleményadás végett meghívott választványi jelentése vétett tanácskozás alá s' mindennek előtt kiténtetett abban, hogy a' termés-öszszeírás tartalmazó szolgabírói tudósításoknak megvizsgálása után arról kelle meggyőződni: hogy nem számítva be a' katonaság ellátására kívántató 2,976 kila gabonát és 11,374 kila zabot, úgy a' esendbiztosok, hadnagyk, seborvosok, huszárok és bábák természetvényí illetőségeiket, egész megyében öszvesen 72,544 kila ősi, és 94,990 kila tavaszi termény lenne azon mennyiség, melly az élelmi szükség fődözésére nov. hónaptól fenmarad, miu-

tán pedig 146,036 lakosra 8 hónap alatt, csak 3 l i á v a l véve fel 438,111 kila kivántatnék, és így ebből levonván 167,534 kilát, melly tavaszi és ősi magban fenmaradt, a' szükség még 370,577 kilával lenne pótlándó. Mivel azonban a' szükség még némi részben burgonyával, de leginkább keresetmódokkal fődözethetnék, sem munkára nem képes, sem vagyonnal, sem keresetmóddal el nem látott valóságos szűkölködőkül a' lakosság csupán 1/30 része tekintetvén, tartásukra legalább 29,202 pft kivántatnék. Jelen nyommasztó körülményekben a' megye önmagában nem találhván fel a' kívánt segedelemforrást, a' nm. helytartótanács megkérteni javasoltatott az iránt: hogy a' katonaságnak kenyérrrel és zabbal a' kir. kinestárból teljesítendő ellátatását kieszközölni méltóztassék s' tovább azt: hogy végséggel küzdő szegényeink számára a' s'ó fölemelt árából 12 ezer pft olly formán utalványoztassék, hogy ezen öszveg utak készítésére, különösen Tiszoleztól Zólyom és Aggtelektől Torna felé nyitandó utvonalakra fordítás-sék s' ezáltal egyszersmind munkatehető szegény adózóinknak keresetmód nyitassék. Javaslotta tovább a' bizottság a' még kívántató pénzsegélynek a' vagyonosb nemességre kivetését s' beszédetését. E' választványi jelentés meggyőzé a' rket: hogy itt segíteni kell, csak a' módról lehet kérdés. Volt néhány olly véleményben is: hogy e' rendkívüli szükségben segélyadásra a' kormány kéretnék meg; de erre gr. A. M. s' többek által meggyeztetvén, hogy itt a' kinestár segedelme nem támaszkodhatni, miután mult évben sem nyerek meg a' kért segedelmet s' magunk fordítánk több ezer forintot a' szegényeknek kiosztott termények bevásárlásukra, melly jövendőre egy takarékmagtár alapjaul szolgáljon, abban állapotak meg a' Rk, hogy a' segedelem a' tehetősbek által fődöztessek. Itt azonban két felé ágaztak a' vélemények, egy rész, mellynek élén Sz. K. s' gr. A. M. állottak, 20 ezer pftnak a' fekvő nemesi birtokra, vagy öszszeírasi kules szerint 8 rovásra számított jövedelemre kivetését kötelezőleg kimondatni, más rész, melly mellett megyénk két nagy birtokosai nyilatkozak, azon öszvegnek köteleztetés nélküli kivetését kívánták elhatározatni, főleg olly nézeteket nyilvánítottak, hogy így a' segélypénzek beszédhetését inkább remélhetni. Hoszasz vitatkozások után végre az utóbbi nyert többséget s' a' határozat olly értelemben mondatott ki, melly szerint 20 ezer pft a' nemesi öszszeírásba jött fekvő birtok, vagy 8 rovásra számított jövedelem után megállapított kules szerint foszlatván, eképp e' fizetéstől a' személyek és szegényebb sorsuak vagyona megkíméltesse, melly öszvegnek aránylagos foszlatására főjegyzőnk úgy bizatott meg, hogy azonnal kezdendő munkálkodását bevégezvén, gyűlést sem várva be a' szbírói hivatalnak a' végett adja ki, hogy ez a' kivetett mennyiségnek azonnali befizetésére, vagy ezen fölül is teendő ajánlatokra minden illetőt felszólítván, tudósítását a' beszédett pénzzel együtt, a' netalán fenforgó akadályok körülményes bejelentése mellett jövő jan. 12én e' czéltől tartandó közgyűlésre mutassa be, midőn a' beszedendő öszvegek hova s' miképp fordítatásának és a' szent czél elérését akadályozó körülmények elhárításának eszközei s' tanácskozás alá kerülendnek. Egyébiránt a' szolgabírnak kötelességül tétetett a' munkára tehelten szegényeknek osztálykülönbség nélküli öszszeírata, úgy azoknak is kimutatása, kik vagyonnal s' keresetmóddal nem biztosítottak; a' lelkipásztorok pedig felszólítandókul határozattak, hogy természetvényí illetőségeik beszédésekor szegényebb hveikre figyelemmel legyenek s' őket takarékosagra s' italbani mértékletességre vezetni ügyekezzenek. Végre a' lakodalmi, keresztelési s' hasonnemű mulatóságokra, koremsahitelekre és molnárok mértékeire nézve mult évben alkotott szabályok megújítatván, egyszersmind mennyiben a' drágaságot leginkább az üzérkedők nyereségvágya erőszakolja, a' tisztikar oda utasítottat, hogy minden e' részben tapasztalandó visszaélésnek kivált vásárok alkalmikor leendő szigorú felügyelés mellett gátot vetni ügyekezzenek. —

Első alispánunk adómentességéről lemondván, mig az adót törvény határozandja meg, a' házi adóba 10, a' hadi- ba szinte 10 pengő forintot ajánlott, kérvén annak az illető pénztárnokok könyveibe vezetését elhatározatni, melly önkéntes ajánlat gyanánt teljesített fog.

Az adótáblázatok választványilag öszszeegygyeztetvén hibátlanoknak találtattak. A' közmunkák új öszszeírását mutató táblázatok beadattak. — Az adó alapját tevő tárgyaknak jövő évi májusban az 1837ben kidolgozott kules szerinti öszszeírására járásokként külön külön más járásokban lakó két két táblabíróból és járási szolgabíróból szerkesztett bizottságok küldettek ki, választványi véleményes jelentés folytában.

A' közérő alkalmazásával foglalkozott állandó választottság a' közmunkáknak hova s' mi sikerrel lett fordítatásáról, az előgördült nehézségek feltüntetésével érintve a' teendőket is, rendszeres tudósítását bemutatván, meggyő-

zódtek a megye rrdel: hogy a választvány intézkedése mellett a közérő-alkalmazás nem remélt sikert tüntetett fel, hogy e próbaévben merített tapasztalás kimutató a módokat, melyek az ingyen közmunkák célszerű felhasználását jövedő kellőképp biztosíthatják. A választvány érélyes munkálkodása jegyzőkönyvileg dicsérettel említett meg, a közérő kezelése tovább is reá bízott, nem fogadtatván el annak lemondása. Az adóvetés is megtörtént az 1837ik évi öszszeírás nyomán kidolgozott állandó kules szerint, a czélba vett új öszszeírás azonban alkalmasint változásokat fog és különbséget felmutatni; kívánatos is: hogy az adó minél igazságosabb arányban vetessék ki, bár a tökéleteséget e tekintetben utólrni lehetetlen. A marhahus ára 10ról 11 krra emellett. — Jövé közgyűlésünk január 12én Pelsőczön veendi kezdetét. — L e v e l e z ő.

ZALA-EGERSZEG mezővárosi bíró és esküdtek mindszentnap körül corteskedéssel választattak meg az ugynevezett német pártbeli kevesebbség ellen, kik szinte többnyire magyarokból állottak. Mult megyei közgyűlésen az ugynevezett német pártbeliek a választott bíró és több tanácsos ellen panaszt emeltek, mely abból állott: hogy a folyamodók erőszakkal verettek szélyrel a volt bíró-választáskor's ók nem szavazhatván, az öszszecsődített népesoport és többnyire hegyi lakosok által választott olly bíró és tanács, mely tanács egyedei a bíróval együtt, mint volt városi tisztviselők a városnak több ezerre terjedő jövedelmeit ellulajdonították, s mai napiglan sem vissza nem fizették, sem büntetésüket ezen elidegenítés miatt el nem nyerték, s kérték a nemes megyét, hogy e részben orvoslást szerezni kegyeskedék. Mire a megye jeles választványt küldött a kitétel megvizsgálása végett s a panasz nagyobb részben bebizonyulván, mai napon a vád alatt levők helyett más helyettesítés tartott. Mondják, hogy Mindszent-nápkor is nevezetes corteskedés történt; de azt nem láttuk. Hariem a mainak szemtanuji valánk, láttuk, fájdalom! hogy egy már is hires egyed által miképp vitetett a veszélykózó corteskedés a tömeg közlé; s ámbár akkor épen törvényszékek tartatván az egész tiszt kar, megyei katonák és pandurok nevezetes része székvárosunkban levén, ezek némelly illetlen szóbeli kifakadással hasgaták az utcai ködös levegőt — a német pártbeliek látván a magyar pártbelieknek egy cifra zászló alatt történt fölvezetetésüket, magokat visszavonták, illy körülmények közt szóbelieken kívül bántalmak nem okoztattak; még sem helyeselhetjük ezen corteskedéssel történt választási modort s jót sem jósolhatunk illyesből, ha ez a nép milliói között szokássá válnék, mert a corteskedés a nemesek ezrei között is leggyászosabb következeket hagyott már maga után.

TÁRSULATI ÉLET.

A Tiszaügy további fejlődésében.

II. czikk.

Meglevén a társulati hitel szilárd fentartásának elvei határozva, olly eljárási rendszert kelle a központi választványynak fölállítani, mely mellett az alapul vetett elvek életvernek és szigorúan létesíthetőeknek mutatkoznak. Szóval egy alapos, rendíthetlen költségvetési s beszédesi rendszert kidolgozni.

E közben fölmerült ismét ama már többször vitatott kérdés: kik és minő arányban fizetik a szabályozás költségeit? A központi választvány azonban a helyett, hogy meddő vitaközásokban elveket állítson fel, melyek a bírónak, ki hivatala van végkép a törv. alkalmazását végbevinni, utat egy sem szabhatnak; bíza e kérdés eldöntését a törvény útjára, mely ama kérdésekre világosan megfelel. Ugyanis:

Azok fizetik a szabályozás költségeit, kiket a haszon ér s pedig a haszon nem valami meszszevitt értelemben, mert hisz a törvény egy vagy több határ birtokosairól szól, nem pedig egyszersmind az egész országról, tehát a haszon közvetlen részeseiről.

Minő arányban? Erre a törvény a haszon s nyereendő jobblét mértékét állítja fel. De mivel ezt teljesen csak a kifejlett eredmények mutatják ki, ezért állította fel a törvény az előleges költségvetés után a későbbi kiegyenlítést is.

Bíza tehát a központi választvány e kérdések eldöntését a törvény-jelelte bíróra, ki azonban ítéletének alapjaul mindig technikai adatokat kénytelen venni; t. i. az érdekelt árter fölmérését, azoknak a köntésekhez viszonyait, s a megmentendő földnek haszon tekintetébeni osztályzatát.

Ezen alapokra következő költségvetési s beszédesi rendszert állított fel a központi választvány, mit szabad legyen egy képzeleti példában felvilágosítani:

A Tiszaügy valamelyik partján egyik a legnagyobb vizár fölött emelkedett dombtól, a másik hasonló

dombig volna 5000 öles töltés emelendő, hogy az árvíznek ezen nyílása, honnan például 24 külön határban 200 ezer holdat elborít, bezárassék. Mindenek előtt a technikai osztály elkészíti a töltésvonal technikai tervét, melyben annak minden mértékei meghatározatnak s kiszámítja annak költségeit, például 80 ezer p. forint. — Kik legyenek ezen költségfedezés részesei, ismét a technikai munkálat fejt meg; mert a lejtmerések világosan kimutatják: a nagyobb vagy kisebb árvizek niveau szerint mennyi terjedeleme hatnak ki. Következőleg a technicus számítja ki a minden áradásban előtölt, valamint azon tér mennyiségét is, mely csak nagyobb vagy a legrendkívülibb árvizek által borítottak el. Osztályozza tehát a példában fölvetett 200 ezer holdból mennyi az előtöltés külön cathegóriájába tartozó föld? És miután ez így ki van fejtve, a felmérésekből kiszámítja az ezen árterbe eső minden egyes határra mennyi esik a különböző osztályzatu földből?

Ezen technikai elődolgozatokból már minden adat a bíró kezében van. T. i. mibe kerül a vízmentési munka, s mely határok és mennyiben érdekeltnek általa?

Azonban minthogy a törvények a bírói eljárás elibe tették az érdekeltet barátságos egyezését, ezen adatok kidolgozásánál a központi választvány sem állapotodhatott meg; ez okból szükségesnek látta még kidolgoztatni utolsó részletig a költségvetés tervét minden egyes határra, miről már adatai vannak, hogy így bevégzett munkával nyújtson módot az érdekeltnek barátságos uton egyezkedni a költségviselés aránya fölött. Elkészíteti tehát a központi választvány a példában kitétt 80 ezer ft költségből az árter külön cathegóriája szerint mennyi illeti a 24 határ mindegyikét külön külön.

Az így elkészített költségvetési munkálat a központi választvány által azon vidéki osztálynak megküldetik, melynek körében a tervezett vízmunkálat van. Ez felelős hivatalnok által a törvényes megintés mellett mind a 24 határ birtokosainak a költségvetési munkálatot megküldi s hat héti idő alatt egyezkedésre hívja föl, s egyszersmind arra, hogy minden határra eső költségilletőséget önmaguk közt fejenkint vessenek ki.

Ha a kitézett idő alatt ezt tenni elmulasztának, vagy megegyezni nem tudának, a vidéki osztály a központi választványynak jelentést tesz s ez a törvényes bíróság kiszárlását s rögtöni eljárást eszközli. — Ennyi a társulat teendője, a többi bíró dolga.

Meg levén bíróság határozva a költségilletőség nemesek minden határra, de a határok minden birtokosaira fejenkint, a szükséges költség következő rendszerrel szedetik be:

Bizonyos határozott napra és helyre meghívatik minden érdekelt birtokos fejenkint a rájuk bíróság kimért s előre köröztetett költségilletőségnek a társulati pénztárnok kezébe lefizetésére.

E napra vagy megjelennek az érdekelt, vagy nem. Kik megjelennek, tetszésük szerint vagy készpénzben kifizetik a rájuk eső költségösszeget; vagy azon öszveg erejeig a társulat által fölállított s formulázott szerződvényt aláírják. Kik meg nem jelennek, azok ellen a bírói végrehajtás tüstint elindítatik s végbevitetik. Így tehát a szabályozási költség öszvege egybegyűl

- a) bírói végrehajtás által beszedett öszvegekből;
- b) önkéntes fizetésekből;
- c) társulati kötelezvényekben, melyeket a vidéki társulat a központi választványhoz eredetiben bead, ez pedig a kölesön-pénztárból kész pénzzel kifizeti.

Ezen egész eljárás természetesen a munka tetteges megkezdése előtt történik, azaz: a központi választvány elvül állította fel azon szabályt, hogy míg minden kérdés teljesen tisztába nem hozatik, addig a vizszabályozási munkálathoz a kölesön-pénztárból segedelemmel nem járul. —

Belátta azonban a központi választvány, hogy valamint a társulat erős és ingatlan hitele ezen megelőző eljárás szigoru megtartását követeli, ugy ha ehhez a még az idén megkezdendő munkáknál is ragaszkodnék, a legkedvezőbb esetben 10 hétig nyulható munkaidő lepereg, míg t. i. a fen leirt eljárást bevégezni teljesen lehetlen. Ezért azon alternatívába jutott, vagy lemondani az idén munkálatos ohajtásról s meghúsníni anyyi reményt, vagy ez esetre kivételes szabályokat fölállítani. —

Az e fölötti vitaközás közben merült fel a sokaktól el nem értett vagy balramagyarázott garantirozó szerződvények eszméje. T. i. miután a központi választvány elengedhetlen szabály gyanánt állította fel, hogy pénzt a rendelkezése alatti kölesön-pénztárból egyáltalában nem ad ki, hacsak helyébe teljes érvényességű kötelezvényt nem tehet le szekrényébe, nem maradott fen más mód, mint a megkezdendő munkálatok hasznáiban legközelebb érdekelt föbirtokosaktól megkivánni a pénzbefektetés garantirozását addig, míg a fenleirt eljárás bevégez-

hető leend s az ezért kezeskedő szerződvények fölöslegessé válnak.

Prókátóri országban, hol a törvények végrehajtása iránti scepticismus annyira lábra kapott s — valljuk meg az igazat — nem egészen alap nélkül, igen ovatosan kelle lépni a központi választványynak is, mely a kölesönadott pénz biztos befektetéséről a hitelező házak irányában a legsúlyosabb erkölcsi felelősséggel tartozik, s melynek a társulat hitelét kockáztatni semmi áron nem szabad.

Tisztába akart ezért jöni az iránt: vajjon helyeznek e az illető érdekelt birtokosok a törvények biztosítékában teljes bizodalmat s bátorságot? mert ha igen, akkor az érdekelt föbirtokosok nem fognak vonakodni a megkivántató költségek előleges garantirozását elvállalni, azon meggyőződésben, hogy van a törvényekben elegendő biztosíték azt a többi érdekelttől is fölvetetni. Ha pedig e garantirozástól vonakodnak, intés leend vala ez a központi választványynak, hogy a fenleirt teljesen biztosító eljárás nélkül a pénz ne adja ki; mert hisz hogyan kívánhatni józanul, hogy a mely törvények alapján az érdekeltnek nem merik pénzeiket kockáztatni, azon a központi választvány idegen hitelezők pénzeit vessé kockára?!

Próbakó volt ez tehát, melyben a központi választvány az érdekelt birtokosoknak törvényekbe vetett bizodalmaról szerzett meggyőződést; — és ez örvendetes eredményeket mutatott mindenütt; — másfelől miután a már végbevitt munkáknál megszűnik azon erkölcsi ösztön a szükséges kölesön behajtására nézve, mi a fölállított eljárásban a központi választványt a vidéki társulat érélyes munkálkodására nézve biztosítja, midőn t. i. a czélba vett munkához pénzzel addig nem járul, míg a költségvetési eljárás teljesen befejeztetik; ezen garantialis szerződvényekben épen e részről nyer a központi választvány megnyugtatást, mert az illető garantirozóknak, vagy ideiglenes kezeseknek szoros érdekében áll a költségvetési eljárást minél érélyesebben keresztülni és sürgetni, mi által a kezesesség terheitől szabadulnak. Mit a tapasztalás — mint már elmondhatjuk — teljesen igazolt. —

Hátra volt még a társulati ügy beligazgatási ága, minek helyes s határozott rendezése nélkül a legüdvösebb szabályok is írott malaszt maradnak.

E körül érezte a központi választvány, hogy önmaga felelősséggel tartozván a társulat nagy egyeteme irányában, neki is felelősségben kell keresni a végrehajtás biztosítékait. A felelősséget pedig hasztalan kereste vol a testületek önkéntes működéseiben, ezt csak kötelezett személyek s fizetett tisztviselőkben találhatni fel, e czélra minden vidéki társulat körében bizonyos hivatalokat vélt fölállítatni, melyekre bizonyos határozott körben a társulati egész ügyvitel terhe felelősség mellett ruháztatik.

Es itt fejtegetve az ügyvitel külön ágainak természetét s terjedelmét, ugy látta a központi választvány, hogy azok kezelését külön tisztviselőkre kell bízni; mert csak az ügy kárával s a kellő ellenőrség feláldozásával volt volna létesíthető, hogy az ügyvitel külön ágai egy személyre bízassanak. Ezért mivel a központi választvány is saját körében a központi igazgató által kormányoztatja a társulat ügyeit, az igazgató főmérnök a vízmunkálat tehnikai ágát vezérli; végre a központi pénztárnok az egész pénzügyi kezelést tartja evidentiában; a vidéki osztályoknál is ezen központi tisztviselőknak megfelelő hivatalokat kelle a

vidéki igazgatóban,
osztálymérnök és segédeiben
s osztálypénztárnokban

fölállítani, kiknek egybevágó és szigorú felelősség által biztosított eljárásuk teszi a társulati ügyet mozgásba. Ezen vidéki hivatalnokok a szabályozási munka sajátképeni végrehajtói, kik a vidéki választvány folytonos befolyása s ellenőrsége mellett működnek s mind ezzel, mind a központi választványynyal folyvást leveleznek s hivatalos jelentéseiket a munka fejlődéséről hetenkint, a pénztárak állapotáról pedig havonkint beküldik.

Ezen hivatalnokok közül az osztálymérnököt egyesesen a központi választvány nevezi ki; az igazgató ellenben csak befolyásával s megegyezésével választatik; a pénztárnokot a vidéki választvány nevezi ugyan ki, de a központi választvány elibe adatnak a biztosító oklevelek megbírálas végett. Mind ezen tisztviselők engedtelenség vagy hanyagság esetében a központi választvány által elmozdíthatók, a vidéki társulatosztály pedig illy esetben más választást tenni köteleztetik. S ez másképp nem lehet, ezt már a debreczeni nagygyűlés elismérte sőt elhatározta, hogy a központi választvány, miután a végrehajtás terhet felelősség mellett hordozza, maga válasza meg függetlenül azon orgánokat, melyek által működik; e helyett a központi választvány örömet engedett a vidékek befolyásának tért, de fentartotta önbizosítására az elmozdítás jogát ott, hol ezt az ügy tekintete kívánja.

Meghatározta ezután ezen vidéki tisztviselőknek minden viszonyait, fizetéseiket megállapította, és számukra ki-merítő utasításokat készített; miket hosszas lenne itt kifejteni, annak idejében úgy is részletesen fognak a közönség elibe jutni.

Végre nem felelte a központi választvány figyelmét a dolgozó osztálynak hajlékkal s élelemszerekllell ellátására, a lehető betegek ápolatására, kellő fegyelem fenntartására is kiterjeszteni, s ezekről, mennyiben köréhez tartozott, intézkedett s ebben rendezési munkáját bevégezve eljutott azon ponthoz, mellyen a szép jövődőt ígérő szellem megtestesítését kelle megkísérteni.

Míg ennek kifejlését előadni kezdeném, szabadjon az érdem kellő méltánylása, az érdekelt figyelmének el-sorolom azon tisztelt hazafiai neveit, kik gr. Széchenyi István ó nmlának elnöke és Szentiványi Vincze helyt-tanácsos buzgó közremunkálása mellett a rendezési mun-kálalatot készítették s Tiszadobon a Tiszaszabályozás nagy-szerű vállalatának letették talpköveit, u. m.:

- gr. Károtyi György elnök,
- gr. Andrassy Gyula,
- Boronkay Albert,
- gr. Degenfeld Imre,
- Eröss Lajos,
- Frank Antal,
- Illésy János,
- Lévay Sándor apát és egri kanonok,
- Szabó Károly,
- gr. Szapáry József,
- b. Vay Lajos,
- Zoltán János. (Folytatása következik.)

Pest, december végén 1846. Kovács Lajos központi igazgató.

BUDAPESTI NAPLÓ.

Hogy Ádám apánkon kezdjük el a szóbeszédet, — va-lamiat neki szüksége volt egy oly házi perpetuum mobi-lyre, ki neki reggeli kávézás közt illo eloquentiával megbe-szélje: hogy mik történtek ott küna a paradicsom kertében? — Hús- és lisztárusok mily szük mértéket adnak? — a ré-vészek az Euphratesen, nemkülönben a czéduluszedők mennyire gorombák? — az éjjel hány arszlánt kópönyegte-lenitének (!) meg? Hány gondatlan fejet s hány találatlan fejű gazdát lettek meg az utcán? És a bérkocsisok, a tüzi és vízi veszedelmek, éhhalalok, bókaesők, vargalázadások, bolhaölés elleni egyesületek és az Euphratesparti majomkirály, kik és mik ország- és városszerzte grassálnak a népen, s kiket az édes oldalborda, — levén az irás szavaikent azért adta az öreg ur mellé, hogy legyen öneki napestig mit hallgatni, — oly ékes előadással, oly kellemes commenta-tóval bírt előszámlálni, mint bármelyike szeretetreméltó u-nokának; — hasonlatosképen elváhatlanul édes házastársa az ujdonságiró a haragszikképi hirlapi világnak, kit elővesz a nyájban ik ezimezett olvasó, miután honemelő eszmék ma-gas repülését kísérni előadott s könyökig vájkála óriási ter-vek olympi halmozában: „halljunk már most egy zsemlye-viczet” mondván széles jó kedvében.

Az előttünk szólamlott becses ujdondász ur mód nélkül lekötölezé baráti érzeményeket azon eléggé nem méltányol-ható nagylelkűsége által: miszerint helyettünk bemutata az alázatos nyelvet a tisztelt közönségnek s az újveel együtt magát és successorait az illetők kegyeibe ajánlva, azoknak egyuttal egyszer mindenkorra egy évre való áldást, békes-séget kívánni el nem mulasztja. (Legalább fölteszszük róla: hogy szívében megfordult e kívánat.) Mert megvalljuk eg-gész őszinteséggel — s az őszinteség nyavalyájában, nem tagadjuk: hogy gyakorta szenvedünk s fogunk is szenvedni, — a szerencsekívánáshoz nem nagyon értünk, mert ha ér-tenénk, azt illy egoisticus világban, mint a mai, legelsőbb is magunknak kívánánk, s ha kívánánk, ezt nem azon kez-denek: hogy ujdonságicónak esajjunk fel.

Tele az ujdondász élete ürömessentiával. Zöld szemü-vegen át nézi a világot, — járnia kell ott is, hol a madár sem jár, meglátja mindent, a mit eltakarnak, — megsza-golmi mindent, minek jó szaga nincs s mindenbe benyulni, a mi darázs-fészek. — Mäskor ha valami közintézkedési bot-ránykövön keresztülbolott és betörte orrát, elhallgatott vele s hegygyült orra; — most még majd a miatt is panaszt keil emelnie, ha más esik el s más töri be orrát. — Mäskor ha valahol a nép öszszefutott, szépen más utcára került s phlegmaticus mondá: hiszen csak mulassák magukat; — most azonban még csak úgy ne forduljon a dolog, hogy szükség esetén magának ne keljen publicum spectaculumokra the-mákat szolgáltatni. — Pirongatni mindent, mi rozsz törekvés-re emeli szarvait s hivatalosan bámulni országos és világos hírességeket, — oktatni a tudósokat és a tudatlanoktól lecz-kéket hallgatni, — haragudni, mikor legjobban fél, — ne-velni, mikor boszankodik s mikor nevetethnékje van, academi-cus képet vágni a világnak. — Bizony fele sem tréfa ennek.

Azonban egy régi embertanként „hét bőre vagyon min-den embernek” mi az ujdondásznak véghetlen vigasztalásá-ra szolgál, mert ha hatot lehúznak róla, egy még akkor is megmarad rajta, s ebeli elbizottságában ime kijelenti: hogy igen is szólni fog mindig, mikor azt az igaz ügy kívánja, — ki fogja mindazt emelni, mit igaz hazafiság, becsületérzet és erények, — nemzet és emberiség érdekében tenni fognak, hasznosat és szépet, tettet és törekvést, hogy azokat követ-tésre méltó példákul felmutassa; — mig más részről ki fogja azokat is emelni, kik e szent érdekek ellen piszkos kezeiket ártani kinyújtják, ki fogja őket emelni, de üstökeiknél fogva s kívánandja nekik, hogy még magasabba is jussanak, mint

őket keze emelheti, de még sem a csillagokba. — Apró bot-ránykakat, mik a közönség lábai alatt szétszaladnak, kit szép szóval, kit számfával rendre igazítand s langymeleg „sem ide — sem oda” notitiákkal sem az olvasó közönséget, sem sa-ját lelkiismeretét terhelni nem fogja, hanem a miről szóland, az leszen határozott szó.

Nem igen rég bizonyos n a gy birtok u vidéki csalá-d Pesten meglepedvén, redesen havi díjazott egyedet tart azon célra: hogy ez neki naponként ref-rálja a nemzeti színházban történt előadásokat. És im ez is egy új neme a mulatságnak. Az ember a színházig sem färad s mégis mind-ent megtud, s hova kell több? Csak nincs párja a lelemé-nyességnek. Csak azt szeretnék tudni: vajjon az operákat is elénekli e ama másnakéző referens? Gyönyörü lehet, mikor egyszerre declamál, süg és tapsol maga magának!

Kénytelenek vagyunk ez uttal is vadászatot kezdeni naplónkat, még pedig hajtóvadászatot, előre kijelentvén: hogy e hajtóvadászat nem a viceek országában követtetett el; sőt inkább Pesttől nem tova a nyulak országában. — Hogy hajtóvadászatot sok nyúl, még több bak lövetik, az nem újság, hanem az az újság, hogy midön az elesettek ösz-szeszedetének, egy bokor mellett vérebén heverve egy a-gyonlött férfi találtatott, kinek, mint sejtetho volt, igen közél-ről kellett agyonlövetni. Halántéka volt bezúzva s fegyvere töltötten hevert előtte. — Halála után senki sem tölti meg fegyverét, ezt mindnyájan tudjuk, ha nem tapasztalásból is, de a logikából mindenesetre s ianét nem volt nehéz gyaní-tani: hogy gyilkolási büntény forogna fen. — Azonban szerencsére ott volt a törvényes bizonyosság, szolgabíró és es-kiütt. Ki is képzelne hajtóvadászatot legale testimonium nél-kül? A legale testimonium tehát köteleességéhez és hivata-lához képest, tudomásul vevén a dolgot, ott rögtön a hely szinén — megszámláltatá az elesett nyulakat. — Egyebet? oh egyebet nem tett ez ügyben. Ki is färasztaná magát o-lyankor, mikor mulatságnak van ideje, hivatalos eljárások u-nulmaival? Az volna még csak há ra, hogy a közügyek még az erdőben és a vadászesizmában is fölkeressék az embert; a kinek panaszja van, várjon addig, míg az ember baza meg-és átöltözködik, mit zavarja a nemes mulatságot rögtönzött eljárásokkal? . . .

Mint hogy már benne vagyunk, a nemes tettek napfény-re hozásában, mondjunk még egyet. Egy gazdag úr, kinek nevét nem kevesen ismerik, mult télen Pesttől egy lünyt el-vitt. Szép szóval, nem szép szóval — denique elvitte. Mosta-nában e szerencsétlen nő ismét visszajutott Pestre, nem a gazdag ur hozta őt vissza. Mindenkitől elhagyatva, a leg-nyomorúbb állapotban tért meg, családjától s ismerősitől kerülve, és nem látogatva egyébtől, mint a sors haragjától. Itt súlyos betegségbe esett, mit a nyomoron kívül még az anyává levés átka is nehezíte. Kit mind ez eset legkevésbé érdekel, az a gazdag férfi. Nem első eset ez már, mi növel történi, nem is első nő ez, kivel ilyesmi történi; ezzel vi-gasztalja magát. — Néhány ezer forint, mit a gazdag úr egy kártyalaprás feltesz s elveszti, levenné a szerencsétlenről legalább a nyomort, — a mit elvesz-te, úgy sem adhatná neki többé semmi kéz vissza. — De nem — a gazdag úr nem is akarja a boldogtalant ily aján-lattal megbántani, hallgat a dologról egész kimélettel, s hogy megmutassa szíve bánatát, keres magának másikat, érdemesebbet hasonló boldogításra. — Mi szép dolog gaz-dag urnak lenni . . . Hát becsületes embernek lenni? . . . No . . . az is csak megjárja. . . .

A napokban, mint mondják, egy szekérral behorohan-tak a lovak a Dunába. A lovak bele fulltak, hanem a szekér szerencsésen kuszott. Nem igaz ugyan, de újság, és Pesten történt. Továbbá azt is mondják, hogy egy előkelő humanus férfiú gyöngéd hitvestársát saját ur kezével úgy meg találta verni, hogy a boldogtalant hitves, noha neki volt igaza, mégis ő fekszik bele. Ez sem újság ugyan, hanem azért igaz és szin-te Pesten történt.

Mint mondják, bizonyos egylet számára, hazánk és a külföld bizonyos uraitól következő újvi ajándékok gyültek öszsze: kétszáz rőf kolbász, kétszáz mérő mállélszi, két hor-dó caviar és fejneként egy pár bagaria; viseljük egészséggel.

A hamvaiból kikelt phoenix, a Merkur három napos éltével ismét fátó obit s lelke átszárnyalt ama boldo-gabb hazába. Mondják, hogy huszonhat előfötöje volt, kik közt huszonkilenc ingyenpéldányos. Erdemes szerkesztője ismét viszatért eredetéhez a Honderühöz, hol két, sőt há-rom akkora közönség előtt fog működni, mint saját lapjái volt. — A nagy világban e kívül nincsen számodra hely! Vajjon ki fog ez entúl tollhegygyel mutatni K. Kálmánra, ha-csak a Kundschafts-Blatt nem. — Boldog föltámadást ked-ves halott. Majd ott, ott a boldogabb világban ismét látjuk egymást!

Degre Alajos „Divatvilág” czimü vigjátéka legfelsőbb helyeken is helybenhagyatván, legközelebb színpadra fog kerülni, ajánljuk figyelmébe kivált azon érdemes lapnak, melly szinte „Divatvilág” czim alatt kezdett új rovatot. Leendének homonymitások.

KÜLFÖLD.

AUSZTRIA. Az ausztriai nemzeti szabadítókos bank mult évi állásának kimutatása: 1845diki június 30dikai zár számadás szerint forgalomban volt 7,990,917 ft; haszonve-hetetlen váltójegyek ujakkal föleszereltettek: 111,367 ft; ellenben 1846ki dec. 31keig beváltatott elégetésül váltó-papiros pénz 4,408,150 ft; innen levonva az 1846ki június 30káiig mint elégetésre már készen feküdtet, marad 186,225 ft; haszonvetetlen jegyekül fentebbi ujan készítet-tekkel beváltás által föleszereltettek: 111,367 ft; ennél fog-va dec. 1846ki 31keig forgalomban maradt még váltó-cédula: 7,804,688 forint.

AMERIKA. Dec. 1jéről Bostonból Angliába azon hir érkezett, miszerint Tampicot mexicói partvárost az ame-rikai hajóhad Connor commodore parancsnoksága alatt

nov. 14kén csata nélkül elfoglalta. A mexicói hadsereg San Luis Potosiba vonult vissza; ott fontos központi állás-ban Monterey és Tampico közt látszik Santa Ana 30 ezer főnyi seregével az ellenségre várakozni. Taylor tábornok, mig hozzá Montereyből erősítések érkeznek, csak 9 ezer főt állíthat ki ellene. Az amerikaiak ugyan a Santa Ana ser-gében támadható vizátkodásokra tartanak számot, azon-ban a számi aránytalanság tulságosan nagy — sokkal na-gyobb, semhogy San Luis ellen indulhassanak. Eldöntő üt-közetnek néztek elibe. — Nov. 26kai szélvészben Atlantic gőzös egyike a legszebb amerikai tengeri hajóknak egy sziklafööz ütödvén, iszonyu törést szenvedett. Előbb gőz-katlana pattant szét. Számos embert a leomló gerendák ütöttek agyon, 45 személy vízbe fullt, 30an megszabadultak. Másnap a szerencsétlen hajóból misem volt egyéb látható mint egy kiálló gerenda a rajta függő csengetyüvel, melly a tomboló hullámoktól ingattatva, szomoru lélekarangja volt az elmerülteknek. — Évtized óta nem uralkodtak az a-merikai partokon oly iszonyu viharok mint az idén. Egyéb-iránt nemesak a természeti, hanem a politikai ég is szer-föllött borulatos. A washingtoni congressus ismét öszsze-gyül; a képviselők és tanácsosok már nagy részt beérkez-tek, de milly különös jelenet előképe mutatkozik! A demok-raták, kik utolsó ülésben még oly egyetértésben valának, sok státusban lesújtó vereséget szenvedtek; két pártra: ré-gi s fiatal demokratákra szakadtak s majd minden kérd-ésben egyenetlenkednek. Sőt mi több: egymás ellen inger-lyűk. Az Oregonkérdés el van rendezve, de a nyugotiak akarata ellenére; Walkers vámlája csak legnagyobb esel-szövénnyel vitetett az utóbbi congressuson keresztül. — A háboru Mexicóval kellemetlen érzést gerjeszt már a népben. Mindenki tudja s felfogja, hogy a háborut végig kell küzdeni, mert az amerikai fegyverek becsülete kívánja ezt, de épen, mivel kénytelenség és nem akarat forog itt szőnyegen, ezért kellemetlen az a tömeg előtt. A háboru költségei eddigelő 25 millió dollárra rugnak; minden kész pénz Mexicóba szivárog, s mit nyertek az amerikaiak mind-ezen pénzzel — csak azt, hogy most a háboru kezdetén ál-lanak! Felső és alsó Califorma, Ujmexico, Ujleon, Tamauli-pas, Chihuahua kerületek meg vannak ugyan szállva s az amerikaiak nem szándékoznak azokat ismét visszaadni; de vajjon oly könnyen át fogják e a mexicóiak ezen birto-kokat engedni?

PORTUGÁLIA. Cyclops gőzösön két angol tiszt szállott ki Portóban, kik Terceira herczeg s társai szaba-don bocsátatását a britt kormány nevében indítványozák. Ez utóbbi kezességet ajánlott a mellett, hogy Terceira her-czeg a moslani viszály tökéletes befejezteléseig Angliában fog tartózkodni. A junta 24 órai időt kívánt megmondolással; felelete mindazáltal tagadólag hangzott. Casal, ki Vintha-essel egyesült, d. Sán Vallongo városában, két órányi tá-volságra Portótól tartózkodott. A junta ellenszegülésre van elhatározva; a lakosok védelemre készültek. Két juntatag dec. 6kán a nemzeti bankok igazgatójához ment s felszólítá őket: adjanak át minden meglevő pénzt az ideiglenes meg-levő kormány kezébe. Ezen rendszabály a legtekintélyesb lakosokat minden politikai véleménykülönbség nélkül éri. Innen a tőkészek s előkelők nagy boszankodása az időközi kormány ellen. — A miguelisták az éjszaki tartományok-ban urai Braganának, Guimaraens és Baralosnak s hallomás szerint Vianát ostromolják. A lakosok nagy száma Portó-ban keresett menekülést, mi az itteni városban uralkodó rendtelenséget még inkább növeli. A miguelista párt hely-zete pillanatnyi szakadást idézett a portoi forradalmi junta s időközikormányban elő. Passos Manó, egyike a septem-beri párt legerélyesb vezérinek s elnöke az 1836ki minisz-tertanácsnak csatlakozást ajánlott a miguelista pártnak s közös munkálást a királynó hívei ellen, azonban Sa da Ban-diera, az éjszaki hadsereg fővezére s Avila és Justino Fer-reira urak, kik a hadi s tengerészminiszteri tárczákat viszik, viszszautasítottak minden gondolatot a miguelistákki e-gyesülésre s véleményöket az időközi kormánytagok több-sége elfogadta.

FRANCZIAORSZÁG. Mult országgyűlésen a pro-testánsok panaszt emeltek az iránt, hogy a katonai kórhá-zakban egyedül katholikus papok alkalmaztatnak, s ennél-fogvást más vallásbeli betegek körül gyakran térítési ki-sérletek történnék. Miniszterségi rendelet által most mind-két protestans vallásbeli, valamint izraelita papoknak is va-lamennyi katonai s polgári kórházban bejárás engedtetik. — Párizsban legujabb időben gyakoriak lónek az egyház-rablások. Notre-Dameban nov. 20 — 21kei éjjel, s aztán következő éjeken négy más templomban követtetett el rab-lás. Végül dec. 17 — 18kai éjszaka a petis-peresi tem-pлом-rablásnál fogták el a tolvajt, ki 1838ban hasonló vétségért öt évi gályarabságra ítéltetett. A tolvaj akkor azt mondá: „öt év — ezt kitarthatom. Ha kiszabadulok, u-jra kezdem s jobban viszem majd ügyemet.” S valóban úgy látszik, hogy valamennyi templomrablást ő követte legyen

el. Este midőn az egyházajót bezárták, szokott volt a templomokba csuszni s ott elrejtezni, elvégezvén pedig művét, tört ablakon mászott ismét ki, vagy elvárakozott, míg a templomot kinyitották, midőn aztán észrevétlenül elillant. Miután ez annyiszor történetelt, valóban nem épen kedvező fogalommal lehetünk a francia egyházi rendőrség felől.

Dec. 13kán a börzén híre terjedt, miszerint az arabok főnöke a foglyok beváltásakor Melillában egy sajátkezüleg írt levelet adott át Abdelkader től Lajos Fülöp királyhoz intézettel, mely békeajánlatokat vagy némely lapok szerint, meghódolási föltételeket foglal magában. Az elfogott tisztak visszatérése a kormányra nézve minden esetre azon előnnyel bír, miszerint tőlök szoros tudósítást nyerhetnek az emir állása felől, a helyett, hogy arabok vagy egyes francia katonák adatira kellene tovább is szorítkozniok.

Királyi rendelvény által több megyebeli főtanácsos összehívtattak, értekezendők: 1) a vízáradás által megromlott megyei utak helyreállítására szükséges eszközök megszavazása, 2) több más tárgy fölött, miket a kormány elejébe terjesztend. E rendkívüli gyülekezet nem tarthat öt napnál tovább.

A tuniszi bey párizsi vándorlásait utóbbi napokban a pairkamrába s özművészeti intézethe tette. Mindennütt ugyanazon ünnepélyes fogadtatás. Ott Deczes hercz. vezette őt; itt Rostolan tábornok üdvözölte, tisztikara s valamennyi tanár jelen volt; a növendékek udvaron valának felállítva, kiket is az afrikai fejedelem szemle alá vevén, nemcsak a tábornoknak különféle udvariasságokat mondott, hanem amazoknak is szerencsét kívánt, mint kik illetén tanítókat bírnak. A bey párizsi tartózkodása most végéhez közel, s már el is utazott volna (dec. 12keig) ha nem várná az udvar visszaérkezését, hogy az egész királyi család-tól személyesen búcsút vegyen. Bármennyit beszéltek is ellenéről, a bey mégis meg fogja Angliát látogatni, de incognito alatt. Már is vannak számára termek Londonban a Mivarts-hotelben rendelve.

A francia bank a jour. d. Débats szerint nem kénytelen rendkívüli rendszabályokhoz nylni; nem létezik pénzhijány, s épen nem félnek illetén zavaroktól az év vége felé, miután előkészültek reá.—A Strassburg városi főbíró következő rendeleteket bocsátott ki: 1) minden pékmester tartozik a kenyérre, melyet süt, pékboltja számát nyomni; 2) minden kenyér, legyen az szabott áru vagy nem, mérték alá esik s a pék köteles azt a vevő jelenlétében megmérni akár szőlítassék erre felakár nem. (Nálunk is megkísérlettek hasonló valamit, de bizony csak írott malaszt maradt a rendelet még eddig!)

Az andorrai republica, mely a pirenaek közepett fekszik s francia- és spanyol ótalom alatt saját független kormányval bír, melynek élén két főbíró, egyik spanyol-másik francia áll, maga idejében Napoleontól, midőn Spanyolországba táborozni ment Andorrában mulatott, ígéretet nyert, miszerint egy tőle eredendő törvénykönyvet fog kapni. Az ígéret teljesítetlenül maradt, s a tizenkét helység lakóji, száma mintegy 12 ezeren, kiknek legfőbb élelmi keresetük marhatenyésztés és földművelés, most önmagok szerkesztettek egy törvénykönyvet, mely nov. 7kén Andorrában ünnepélyesen kihirdtetett. Nevezetes az ott ritkán előforduló gyilkossági vétek büntetése. Az erre hozandó halálítéletnek előbb még a helységek képviselői által kell helybenhagyatni; miután a vétkes bekötött szemekkel bakó által egy feneketlennek hűf mélységbe taszítatik. —

DÁNIA. Schleswigból írják: dec. 5kei esti ülésben, melyben a schleswigi rendek legutóbbi ülésének jegyzőkönyve felolvastatott, jelenté a k. biztos, miszerint legköze-

lebb csütörtökön a viszsamaradt kevesebbség s elnöknek a királyi herczeg határozatát a fölött vajjon az országgyűlés feloszlatandó é vagy más egyéb mi történnék, közölhetendi. Miután a választott rendi tagok felhatalmaztatása ez év végével megszűnik, az eddig még be nem hívott képviselők száma is csak tizenegyre megy, ama képviselő egybehívásának üres formaszerege sem fog megtartatni. Várható tehát, hogy a k. biztos gyűléselezlatási parancsot fog kapni, melyben azok, kik megmaradtak, dícsérettel, azok ellenben, kik eltávoztak, rosszállással fognak említett, miként az a holsteini rendekkel történt. 4kén a kilépő rendi tagok hangulata köz szomorodást ébresztett; minden nyilvános elismerési tanubizonyoságot kerültek; bucsulakomájokon csupán a rendi tagok vőnek részt. Sokan aggodalmas véleményeket nyilvánítanak országukat illetőleg a kormány további rendszabályai miatt. Nagy ingerültség uralkodott a város népsége között; a rendőrség részen állott, elhárításul a hetaláni esendzavargásnak, névszerint a katonaság volt rendelve, tüstinti közbelépésre. Tekintélyes lakosi a városnak járultak közben, nehogy esendbontás forduljon elő s ekkép ották meg a baszus kedélyeket kicsapongástól. A szándékolt város kivilágittatás elmaradt a követek kívánságára.

Egy dec. 6kai schleswigholsteini levél következőleg festi a legujabb helyzetet. A schleswigi rendek gyűlésének önkéntes, tényleges feloszlásával be van fejezve második feloszlása azon szomorujátéknak, melynek színhelye lön országunk. Szomorujátéknak nevezhetni, ha valamely nép saját, de idegen érdekak által vezérelt kormányával függetlensége, épsége s rokon származatu uralkodóházának trónjoga mellett küzdeni kénytelen. A schleswigi országgyűlés példáját követte a holsteiniak. Az egyes követek odhagyák az országgyűlést; Holsteinban hat, Schleswiban három követ maradt hátra s jellemző, hogy még ezen kevesebbség is a kilépés s kilépők okaiban egyetértett. A kormány eljárása mindkét országgyűlésen egy jóváhagyó szóatra sem talált s a rendek önfeloszlása tényleges kinyilatkoztatás, miszerint a rendek már minden törvényes eszközt a jog és rend visszaállítására kimerítettek, s a többi isten dolga. A rendek önjogvédelmezési tehetetlensége mellett, azok további maradás következtében minden bizonytalanság a kormány eljárását elfogadták volna. E miatt az önfeloszlási mód annyira hallatlan, mert alkotmányos rendeknél az nem történhetik, mert ezek soha sincsenek kellő hatalom nélkül, tanácskozási rendek csak kérelmezési joggal bírnak s ha elvétetik tőlök, az egy feloszlás marad fen nekik. A schleswigi rendek kérelmezési jogukat a trónváltoztatási kísérlet elleni tiltakozásra alkalmazzák; midőn e tiltakozás el nem fogadtatott, a kormánynak iparkodtak utat mutatni, melyen a trón öröklésnek jogszerű s tényleges biztosítékok általi elmellőzésével, az ország jogbiztonsága visszaszerezessék s a béke ismét körünkbe térjen vissza. Kérték az ország alkotmányjogainak helyreállítását, a közigazgatási függetlenség visszaadását s hogy Schleswig a német szövetségbe fölvetessék. A kormány vonatott ezen lételnek elfogadásában. A gyűlés-feloszlási okok nyíltan mutatkoznak Augustenburg herczeg következő szavaiban: „a mit önök a 14dik ülésben megkísérlettek, az ime megtörtént, halálos csapást szenvedett a kérelmezés-jog. —

S azért jelenti, hogy követi helyét odahagyja. Bizos: előre látja, miszerint sokan nyilatkozandnak az épen mondottak szellemében. Nem hatás végett, néhány szót akar mondani. Jobban szeretné, ha mint követ mondhatná ezeket, mert akkor tán több hitelle találna. Meggyőződése alapos, hogy a gyűlés-elhagyási szándék már kezdettől fogva létezett, s hogy ez azon esetre is történik, ha kivüle akárki más foglalokzik. Meginté az egyes kérendő-

ket s a kevés nap alatt bevégzett alkotmány-kérelmet papirának nevezé, mintha csak figyelmet akartak volna vele gerjesztetni. A rendek tulhágnak intézvényeik korlátin. De üdvösséghez nem vezet más ut mint ezen intézvények fenntartása. A gyűlés-odahagyásról pedig ekkép nyilatkozék: egy némelyik távozni fog, és mosolyogni, mások szomorodni, mások meg ezeket követni. Jensen (dán érzelmi követ) köteleességének érzi maradni, míg csak tanácskozhatni a törvények fölött. Ekkor számos követ kijelenté, hogy távoznak a kérelmezés-jog megsértése miatt.

OROSZORSZÁG. A szent pétervári mezőgazdasági lap érdekes tudósítást közöl az idei oroszországi termésről. Általában az csak középszerű volt s miután a kivétel az egész többi Európában uralkodott szükség következtében sokkal nagyobb volt az eddiginél s így a jövő évre is nagy megrendelések történtek, ezeknél fogvást a gabonár Oroszországban is tetemesen felszökken.

Azon balesetről, mely ő felségét a czárt legujabban érte, a könnigbergi hírlap következőleg értesít: „Tilsit. Folyó hó 7kén az orosz czár Kauen mellett veszelvényben forgott. A Niemen azon időben mindkét partjánál be volt folyva, a folyó egyharmada azonban közepén jégmentes volt s jég zajlot rajta, ezért az utazókat jegen vonni s a folyón kom-pont kellett átszállítani. A czár Kauenbe érkezvén a lengyel részre akart átmenni s minthogy a hatóságok biztonság állíták az átkelést, nehéz utazó két lovas kocsiában jég hátán a hidashoz akará magát vitetni; azonban a lovakat kifogták s emberek vonták a kocsit; nagyobb előgondoskodásból deszkákat is raktak a jégre, de hosszában és így helytelenül, úgy hogy a kocsit hosszant gördült el mellettök, holott a deszkákat keresztbe kellett volna rakni. A következés azonnal mutatkozott, a deszkák elváltak egymástól s a nehéz kocsit beszakasztá a jéget. Szerencsés-jére a czárnak az előbbi szárazság következtében a folyó-víz igen alacsony volt, e miatt a kocsit csak annyiban merült le, hogy a víz alig érte a kocsitulást. A czár segéde kiszökött a kocsiból és a czárnak segített a kingerásban. Vajjon ezt a czár rosz előjelnek tekintette? nem tudni, annyit bizonyos, hogy Kauenből tüstint visszautazott, Pétervárra sietve, megelőzéseül az illetén alkalomkor terjesztetni s terjedni szokott minden balhírek. Több tilsiti hajós, kik ott jelen valának, siettek a fenékre sülyedt hintót kihuzni; mit is a czár dícséroléig ismét el s neveiket följegyez-teté. A jégzajlás Kauennél nem oly ragadó s veszelvényes, mint itt, a folyó is nyolcz nappal későbbben állott be, mi itt f. hó 5 s 6ka éjjel történt. Az orosz hatóságok főpostaigaz-gatóhoz intézett jelentése szerint állítólag a czár láthatása s üdvözlésére összegyűlt néptömeg volt a baleset oka, miután azonban csak a kocsit sülyedt be, érintett jelentés nem látszik valószínűnek.

A livlandi lapok szerint ott az elszaporodott farkasok az emberek s állatokat gyakorta megtámadják; leginkább a dorpatikerület szenved kegyetlen pusztítástól e ragadozó állatnak, melyet még a művel Franciaország sem bírt kiirtani különben minden egyéb vadtól ment erdőből. Más tudósítások, a görög vallásra térítgetésnek kemény szigorral s erőnek erejével folytatott művéről szólanak. Az egész Oesel sziget már görög vallásra térítettett, s az evangélikus egyházakat már csak a földbírtokosok s gyermekeik használják. Így bünhődik most a keletkezeti nemesség, hogy oly sokáig vonatott paraszti lassankint polgári szabadsággal megajándékozni, s ragaszkodásukat maga és vallása iránt megnyerni.

ELEGYHHR. Azon tizenegy francia fogoly, kik még Abdelkader tanyáján maradtak hátra, szabadságba helyeztettek vissza. Az emir parancsára Meila közelébe kísértettek, hol őket a spanyol kormányzó legszívesbben fogadámind a tizenegyen friss ép egészségnék örvendek.

2ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1847.

Só-szállítási hirdetvény.

A nmlgu m. k. udv. kamra rendeletéből közhírré tétetik: hogy azon sómennyiségek kivül, melyek iránt a szerződés megkötötték, 1847d. év folyta alatt még Szolnokról Pestre 50,000, Szolnokról Komáromba 7000, és Pestről Nászdregre 7800 mázsza só szállítandó lesz.

Ezen sómennyiségek szállítása, mely csupán írásbeli ajánlatok által eszközzendő, eső alá bocsátatik olyformán, hogy a vállalkozni kívánók saját kézzel aláirt, lepecsételt s kivülről „sószállítási ajánlat” felirással ellátott írásbeli ajánlataikat legfeljebb 1847d. évi január 15eig reggeli 10 óráig a k. kamrai elnöki hivatalnak benyújtani kötelesek. — A teendő ajánlatok alapul a jelen — Szolnokból Pestre 17¹²/₁₆

kr, Szolnokból Komáromba 20¹/₁₆ kr, és Pestről Nászdregre 5⁸/₁₂ krnyi — minden mázsza után fenálló fuvarbér szolgáland.

A szerződési feltételek ezen pótló-szállítványoknál ugyanazok, melyek m. évi július 9kén kihirdtetettek.

Különösen megjegyeztek: hogy az ajánlatok mind az egész fenjegyzett sómennyiségre, mind egyes állomásokra. a szolnok-pesti vonalnál pedig egyes 5000—7000 mázsára rugó szakaszokra tétethetnek; hogy továbbá minden vállalkozó magát ajánlatában világosan s határozottan kifejezze, mely sómennyiséget s mily áron kíván magára vállalni, hogy végül ajánlata reá nézve másíthatlanul kötelező erejű leendő s magát fenemlített szerződési feltételek alá veti.

Nemkülönben szükséges, hogy minden ajánlat a kívánt sómennyiséghez és fenkittuzott fuvarbérhez szabott 5 pcentnyi bánatpénzzel, akár status-kötelezvényekben, akár készpénzben ellátva legyen; ezen bánatpénz valamely k. kincst. pénztárnál is letétethetik; mely esetben mindazonáltal a vállalkozó köteles az illető hivatalnál nyert bizonyítványt írásbeli ajánlataihoz esatolni.

A benyújtott írásbeli ajánlatok 1847-dik évi január 15kén reggeli 11 órakor az e végre kinevezett biztosság által a kir. kincstári biztossági teremben, hol minden vállalkozó jelen lehet, kinyitvatni az ajánlatok összehasonlittatni és a szállítványok azon egyedeknek, kik legkedvezőbb ajánlatokat tettek, átengedtetni fognak azon

megjegyzéssel, hogy ha több egyenlő ajánlat tétetnék, az elsőség annak, ki ajánlatát korábban benyújtotta, fog adatni; nyilvánosan kikötetik még e mellett, hogy azon vállalkozók, kik az egész sómennyiségre tettek ajánlatokat, azon esetben, ha egyes szakaszokra kedvezőbb ajánlatok tétetnének, kötelesek illy szakaszoknak az összes sómennyiségből foganatosítandó lerovására reá állni és a maradékot az ajánlott sófuvarbér mellett elszállítani.

Későbbi ajánlatok, bármilyenek legyenek is azok, figyelembe véteteni nem fognak.

Az credvény jóváhagyását a főmlgu m. kir. udv. kincstár magának kiköti.

Kelt Budán 1847d. évi november 25kén.